

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2018 r.

Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2018

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2018 r.

Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Oddział w Tarnowie
Statistical Office in Kraków, Branch in Tarnów

pod kierunkiem
supervised by
Agnieszki Szlubowskiej

Zespół autorski

Editorial team

Lucyna Cuber, Anna Stawarz

Prace redakcyjne

Editorial work

Bogusław Bubula, Elżbieta Niemiec

Tłumaczenie

Translation

Paulina Babiarez, Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Urszula Nieboga, Elżbieta Niemiec

Opracowanie graficzne okładki

Graphic design of the cover

Karolina Rudnik

ISSN 2084-7408

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2018 r.”, opracowaną przez zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie. Celem opracowania jest prezentacja informacji statystycznych o gospodarce finansowej samorządu terytorialnego województwa małopolskiego. Dane wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

W opracowaniu zaprezentowano szeroki zakres informacji dotyczących dochodów, wydatków i wyniku finansowego budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego, tj. gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa.

Charakterystyki sytuacji finansowej jednostek samorządowych województwa małopolskiego dokonano na tle kraju z danymi budżetowymi za 2018 r.

Przekazując Państwu niniejszą publikację, składam wyrazy podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za przekazane dane i cenne wskazówki, które wpłynęły na wzbogacenie jej treści. Zwracam się jednocześnie z uprzejmą prośbą o Państwa uwagi, sugestie i wnioski, które pomogą nam w pracach nad kolejnymi edycjami publikacji. Mam również nadzieję, że opracowanie będzie użytecznym źródłem wiedzy dla wszystkich zainteresowanych tematyką finansów publicznych w województwie małopolskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Preface

I present to you the publication “Budgets of local government units in Małopolskie Voivodship in 2018”, prepared by a team of employees of the Statistical Office in Kraków. The purpose of the elaboration is to present statistical information on the financial economy of local government in Małopolskie Voivodship. Data used in the publication come from the reporting of the Ministry of Finance and the Statistics Poland.

The study presents a wide range of information on revenue, expenditure and financial result of budgets of local government units of Małopolskie Voivodship, i.e. of gminas, cities with powiat status, powiats and the voivodship.

Characteristics of the financial situation of local government units of Małopolskie Voivodship were made against the background of the country with budget data for 2018.

By forwarding this publication to you, I would like to thank all persons and institutions for provided data and valuable remarks that have contributed to the enrichment of its content. I am asking you kindly for your comments, suggestions and conclusions that will help us in the work on subsequent editions of the publication. I also hope that the elaboration will be a useful source of knowledge for anyone interested in public finance in Małopolskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	12
Symbols. Main abbreviations	
Wstęp	13
Introduction	
Synteza	14
Executive summary	16
Rozdział 1. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego	18
Chapter 1. Financial management of local government units	
1.1. Dochody	18
1.1. Revenue	
1.2. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego	22
1.2. European Union funds in budgets of local government units	
1.3. Wydatki	23
1.3. Expenditure	
1.4. Wynik finansowy	24
1.4. Financial result	
1.5. Przychody i rozchody	24
1.5. Revenues and expenses	
1.6. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego	25
1.6. Debt of local government units	
Rozdział 2. Gospodarka finansowa gmin	27
Chapter 2. Financial management of gminas	
2.1. Dochody	27
2.1. Revenue	
2.2. Środki unijne w budżetach gmin	31
2.2. European Union funds in budgets of gminas	
2.3. Wydatki	32
2.3. Expenditure	
2.4. Wynik finansowy	36
2.4. Financial result	
2.5. Przychody i rozchody	37
2.5. Revenues and expenses	
2.6. Zadłużenie gmin	37
2.6. Debt of gminas	
Rozdział 3. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu	39
Chapter 3. Financial management of cities with powiat status	
3.1. Dochody	39
3.1. Revenue	

	Str. Page
3.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu	41
3.2. European Union funds in budgets of cities with powiat status	
3.3. Wydatki	42
3.3. Expenditure	
3.4. Wynik finansowy	44
3.4. Financial result	
3.5. Przychody i rozchody	45
3.5. Revenues and expenses	
3.6. Zadłużenie miast na prawach powiatu	45
3.6. Debt of cities with powiat status	
Rozdział 4. Gospodarka finansowa powiatów	47
Chapter 4. Financial management of powiats	
4.1. Dochody	47
4.1. Revenue	
4.2. Środki unijne w budżetach powiatów.....	50
4.2. European Union funds in budgets of powiats	
4.3. Wydatki	50
4.3. Expenditure	
4.4. Wynik finansowy	52
4.4. Financial result	
4.5. Przychody i rozchody	53
4.5. Revenues and expenses	
4.6. Zadłużenie powiatów	53
4.6. Debt of powiats	
Rozdział 5. Gospodarka finansowa województwa	55
Chapter 5. Financial management of the voivodship	
5.1. Dochody	55
5.1. Revenue	
5.2. Środki unijne w budżecie województwa	56
5.2. European Union funds in the voivodship's budget	
5.3. Wydatki	56
5.3. Expenditure	
5.4. Wynik finansowy	57
5.4. Financial result	
5.5. Przychody i rozchody	58
5.5. Revenues and expenses	
5.6. Zadłużenie województwa	58
5.6. Debt of the voivodship	
Uwagi metodologiczne	59
Methodological notes	63

Spis tablic w tekście

List of tables presented in text

	Str. Page
1. Wpływy podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i od osób fizycznych (PIT) w dochodach własnych jednostek samorządowych	19
Receipts from corporate income tax (CIT) and personal income tax (PIT) in own revenue of local government units	
2. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych	26
Liabilities of local government units by types of debt	
3. Liczba gmin według relacji ich wyniku finansowego do dochodów	37
Number of gminas by relation of their financial result to revenue	
4. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych	38
Liabilities of gminas by types of debt	
5. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych	45
Liabilities of cities with powiat status by types of debt	
6. Liczba powiatów według relacji ich wyniku finansowego do dochodów	53
Number of powiats by relation of their financial result to revenue	
7. Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych	54
Liabilities of powiats by types of debt	
8. Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych	58
Liabilities of the voivodship's budget by types of debt	

Spis tablic załączonych w formacie Excel

List of tables presented in Excel format

I. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego	Revenue, expenditure and financial result of local government units
II. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w zł	Revenue, expenditure and financial result of local government units per capita in PLN
1 (9). Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2018 r.	Revenue of local government units by types in 2018
2 (10). Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2018 r.	Structure of revenue of local government units by types in 2018
3 (11). Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2018 r.	Expenditure of local government units by types in 2018
4 (12). Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2018 r.	Structure of expenditure of local government units by types in 2018
5 (13). Dochody budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2018 r.	Revenue of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2018
6 (14). Struktura dochodów budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2018 r.	Structure of revenue of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2018
7 (15). Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2018 r.	Revenue and structure of revenue of cities with powiat status budgets by types in 2018
8 (16). Dochody budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2018 r.	Revenue of powiats budgets by types and subregions in 2018
9 (17). Struktura dochodów budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2018 r.	Structure of revenue of powiats budgets by types and subregions in 2018

- 10 (18). Dochody i struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów w 2018 r.
Revenue and structure of revenue of the voivodship's budget by types in 2018
- 11 (19). Wydatki budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Expenditure of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2018
- 12 (20). Struktura wydatków budżetów gmin według rodzajów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Structure of expenditure of gminas budgets by types, subregions and powiats in 2018
- 13 (21). Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów w 2018 r.
Expenditure and structure of expenditure of cities with powiat status budgets by types in 2018
- 14 (22). Wydatki budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2018 r.
Expenditure of powiats budgets by types and subregions in 2018
- 15 (23). Struktura wydatków budżetów powiatów według rodzajów i podregionów w 2018 r.
Structure of expenditure of powiats budgets by types and subregions in 2018
- 16 (24). Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa według rodzajów w 2018 r.
Expenditure and structure of expenditure of the voivodship's budget by types in 2018
- 17 (25). Dochody budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Revenue of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2018
- 18 (26). Struktura dochodów budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Structure of revenue of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2018
- 19 (27). Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu według działów w 2018 r.
Revenue and structure of revenue of cities with powiat status budgets by divisions in 2018
- 20 (28). Dochody budżetów powiatów według działów i podregionów w 2018 r.
Revenue of powiats budgets by divisions and subregions in 2018
- 21 (29). Struktura dochodów budżetów powiatów według działów i podregionów w 2018 r.
Structure of revenue of powiats budgets by divisions and subregions in 2018
- 22 (30). Dochody i struktura dochodów budżetu województwa według działów w 2018 r.
Revenue and structure of revenue of the voivodship's budget by divisions in 2018
- 23 (31). Wydatki budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Expenditure of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2018
- 24 (32). Struktura wydatków budżetów gmin według działów, podregionów i powiatów w 2018 r.
Structure of expenditure of gminas budgets by divisions, subregions and powiats in 2018
- 25 (33). Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów w 2018 r.
Expenditure and structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions in 2018
- 26 (34). Wydatki budżetów powiatów według działów i podregionów w 2018 r.
Expenditure of powiats budgets by divisions and subregions in 2018
- 27 (35). Struktura wydatków budżetów powiatów według działów i podregionów w 2018 r.
Structure of expenditure of powiats budgets by divisions and subregions in 2018
- 28 (36). Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa według działów w 2018 r.
Expenditure and structure of expenditure of the voivodship's budget by divisions in 2018
- 29 (37). Wynik finansowy budżetów gmin według podregionów i powiatów
Financial result of gminas budgets by subregions and powiats
- 30 (38). Wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu
Financial result of cities with powiat status budgets
- 31 (39). Wynik finansowy budżetów powiatów według podregionów
Financial result of powiats budgets by subregions
- 32 (40). Wynik finansowy budżetu województwa
Financial result of the voivodship's budget
- 33 (41). Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca według podregionów i powiatów w 2018 r.
Revenue and expenditure of gminas budgets per capita by subregions and powiats in 2018
- 34 (42). Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2018 r.
Revenue and expenditure of cities with powiat status budgets per capita in 2018

- 35 (43). Dochody i wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca według podregionów w 2018 r.
Revenue and expenditure of powiats budgets per capita by subregions in 2018
- 36 (44). Dochody i wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w 2018 r.
Revenue and expenditure of the voivodship's budget per capita in 2018
- 37 (45). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin według podregionów i powiatów
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of gminas budgets by subregions and powiats
- 38 (46). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów miast na prawach powiatu
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of cities with powiat status budgets
- 39 (47). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów powiatów według podregionów
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of powiats budgets by subregions
- 40 (48). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetu województwa
Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of the voivodship's budget
- 41 (49). Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2018 r.
Revenue and costs of local government budgetary establishments in 2018
- 42 (50). Zobowiązania gmin według podregionów i powiatów
Liabilities of gminas by subregions and powiats
- 43 (51). Zobowiązania miast na prawach powiatu
Liabilities of cities with powiat status
- 44 (52). Zobowiązania powiatów według podregionów
Liabilities of powiats by subregions
- 45 (53). Zobowiązania budżetu województwa
Liabilities of the voivodship's budget
- 46 (54). Lokaty gmin według wybranych wskaźników budżetowych w 2018 r.
Positions of gminas by selected budgetary rates in 2018
- 47 (55). Lokaty powiatów i miast na prawach powiatu według wybranych wskaźników budżetowych w 2018 r.
Positions of powiats and cities with powiat status by selected budgetary rates in 2018
- 48 (56). Jednostki samorządu terytorialnego województwa małopolskiego na tle kraju według wybranych wskaźników budżetowych w 2018 r.
Local government units of Małopolskie Voivodship against a background of Poland by selected budgetary rates in 2018

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
1. Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	18
Structure of total revenue of local government units by types	
2. Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	20
Total revenue and own revenue of local government units per capita	
3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego	21
Rate of profitable financial independence of local government units	

	Str. Page
4. Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem jednostek samorządu terytorialnego	21
Share of EU grants in total grants of local government units	
5. Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego	22
Structure of European Union funds in local government units budgets	
6. Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów	23
Structure of total expenditure of local government units by types	
7. Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	25
Financing of deficit of local government units in 2018	
8. Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	26
Debt ratio of local government units in 2018	
9. Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów	28
Structure of total revenue of gminas budgets by types	
10. Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem gmin według rodzajów gmin	31
Share of EU grants in total grants of gminas by types of gminas	
11. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów	33
Structure of total expenditure of gminas budgets by types	
12. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów	36
Structure of total expenditure of gminas budgets by divisions	
13. Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów	39
Structure of total revenue of cities with powiat status budgets by types	
14. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu	40
Rate of profitable financial independence of cities with powiat status	
15. Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem miast na prawach powiatu	41
Share of EU grants in total grants of cities with powiat status	
16. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2018 r.	42
Revenue and expenditure per capita in cities with powiat status in 2018	
17. Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów	43
Structure of total expenditure of cities with powiat status budgets by types	
18. Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów	44
Structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions	
19. Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu	46
Debt ratio of cities with powiat status	
20. Dochody własne powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.	48
Own revenue of powiats per capita in 2018	
21. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów	49
Rate of profitable financial independence of powiats	
22. Udział dotacji unijnych w dotacjach ogółem powiatów	49
Share of EU grants in total grants of powiats	
23. Dynamika wydatków ogółem i inwestycyjnych budżetów powiatów	51
Dynamics of total and investment expenditure of powiats budgets	
24. Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów	52
Structure of total expenditure of powiats budgets by divisions	

	Str. Page
25. Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2018 r. Debt ratio of powiats in 2018	54
26. Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów Structure of total revenue of the voivodship's budget by types	55
27. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget	56
28. Struktura wydatków budżetu województwa według działów Structure of expenditure of the voivodship's budget by divisions	57

Spis map

List of maps

1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2018 r. Total revenue per capita in gminas in 2018	27
2. Dochody własne na 1 mieszkańca gmin w 2018 r. Own revenue per capita in gminas in 2018	29
3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2018 r. Rate of profitable financial independence of gminas in 2018	30
4. Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2018 r. European Union funds in budgets of gminas per capita in 2018	32
5. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2018 r. Total expenditure per capita in gminas in 2018	33
6. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gmin w 2018 r. Investment expenditure per capita in gminas in 2018	34
7. Wskaźnik zadłużenia gmin w 2018 r. Debt ratio of gminas in 2018	38
8. Dochody ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r. Total revenue of powiats per capita in 2018	48
9. Wydatki inwestycyjne powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r. Investment expenditure of powiats per capita in 2018	51

Spis schematów

List of figures

1. Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2018 r. Budget of local government units of Małopolskie Voivodship in 2018	15
	17

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Znak (x)	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
„W tym” "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
mln	milion
zł	złoty
PLN	zloty
p. proc.	punkt procentowy
pp	percentage point
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego Local Government Units
KTS	System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych Coding System for Territorial and Statistical Units
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Classification of Territorial Units for Statistics

Wstęp

Introduction

W niniejszej publikacji przedstawiono sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2018 r.

Publikacja składa się z syntezy i pięciu rozdziałów. Synteza zawiera charakterystykę sytuacji finansowej jednostek samorządowych województwa, a dodatkowo zamieszczony schemat ułatwia analizę poszczególnych kategorii finansowych.

W rozdziale I przedstawiono gospodarkę finansową jednostek samorządowych wszystkich kategorii w województwie, czyli dochody i ich źródła według rodzajów; wydatki razem z kierunkami rozdysponowania środków według rodzajów i działów klasyfikacji budżetowej. Zaprezentowano również przychody, rozchody, zobowiązania oraz sposób finansowania deficytu budżetowego.

W rozdziałach II–V gospodarka finansowa poszczególnych kategorii jednostek samorządowych województwa małopolskiego została omówiona w układzie podobnym jak w rozdziale I.

Rozdział II zawiera opis gospodarki finansowej gmin, rozdział III – miast na prawach powiatu, rozdział IV – powiatów, a rozdział V – sytuację finansową województwa.

Opracowanie wzbogacono o wykresy i mapy, a uzupełnieniem jest część tabelaryczna.

Publikacja została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego Rb-27S i Rb-28S za 2018 r. przekazanych do GUS przez Ministerstwo Finansów. Wykorzystano również dane ze zbiorów Ministerstwa Finansów udostępnionych na stronie internetowej <https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/sprawozdania-budzetowe>

Synteza

W 2018 r. dochody ogółem zgromadzone w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii województwa małopolskiego w kwocie 21275 mln zł przekroczyły poziom z 2017 r. o 8,1%, ale tempo ich wzrostu było wolniejsze zarówno w relacji do roku poprzedniego, jak i do przeciętnego w kraju.

Zmiany zaobserwowano w strukturze dochodów ogółem według rodzajów. Wzrost udziału dochodów własnych i dotacji spowodował równocześnie obniżenie udziału subwencji. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem zwiększył się z 46,2% do 47,0%, ale nadal był niższy od przeciętnego wskaźnika w kraju (49,3%). Oznacza to, że finansowanie zadań samorządów w dalszym ciągu uzależnione było od transferów zewnętrznych, czyli środków otrzymywanych w postaci dotacji i subwencji.

Dochody własne wyniosły 10000 mln zł i były o 10,0% wyższe od poprzedniego roku, jednak nie wpłynęło to na wzrost wskaźnika samodzielności finansowej jednostek, który w 2018 r. wynosił 23,0% i obniżył się o 1,1 p. proc. w porównaniu z 2017 r.

Wzrost o 10,0% odnotowano również w 2018 r. w zakresie dotacji – kwota 6090 mln zł stanowiła 28,6% dochodów ogółem. Wśród dotacji wyraźnie zwiększyła się pula środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych zwłaszcza w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 (1103 mln zł wobec 710 mln zł w 2017 r.).

W 2018 r. do małopolskich jednostek samorządowych skierowano środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 5185 mln zł, które stanowiły 24,4% dochodów ogółem. Rozdział subwencji na poszczególne kategorie jednostek pozostał na poziomie porównywalnym z poprzednim rokiem. Do gmin przekazano 57,6% łącznej kwoty subwencji, natomiast do miast na prawach powiatów, powiatów i województwa odpowiednio: 23,5%, 16,6% i 2,3%.

W omawianym roku szybciej niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem. Łączna ich kwota wyniosła 22050 mln zł, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 12,2%. W strukturze wydatków według rodzajów obniżył się udział wydatków bieżących, a zwiększył udział wydatków majątkowych.

Wydatki bieżące w kwocie 18008 mln zł stanowiły 81,7% wobec 85,1% w 2017 r. i rozdysponowane były głównie na wynagrodzenia i ich pochodne oraz na zakup materiałów i usług. Wydatki majątkowe w kwocie 4042 mln zł stanowiły 18,3% wydatków ogółem (w 2017 r. – 14,9%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje.

Nie zmieniły się główne kierunki wydatkowania środków budżetowych. Podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej środków rozdysponowano w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz Rodzina¹, na które przeznaczono 58,9% ogółu środków.

Przewaga wydatków nad dochodami spowodowała, że zagregowany wynik wszystkich jednostek w województwie wyraźnie się obniżył i wynosił minus 775 mln zł (rok 2017 r. zakończono nadwyżką budżetową w kwocie 29 mln zł). Blisko 2-krotnie (ze 109 w 2017 r. do 59) obniżyła się liczba jednostek, które wykazały nadwyżkę budżetową, a problem ze zrównoważeniem budżetu pozostał w 143 jednostkach (2017 r. – w 93). Nadwyżka budżetowa w wysokości 170 mln zł wystąpiła łącznie w 52 gminach, w 1 mieście na prawach powiatu, w 5 powiatach i w budżecie województwa, natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 945 mln zł odnotowano w 127 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 14 powiatach.

Deficyt budżetowy został sfinansowany środkami pochodzącymi głównie z kredytów i pożyczek, które w kwocie 775 mln zł pokryły deficyt w 82,6% oraz z wolnych środków – 126 mln zł (13,4%).

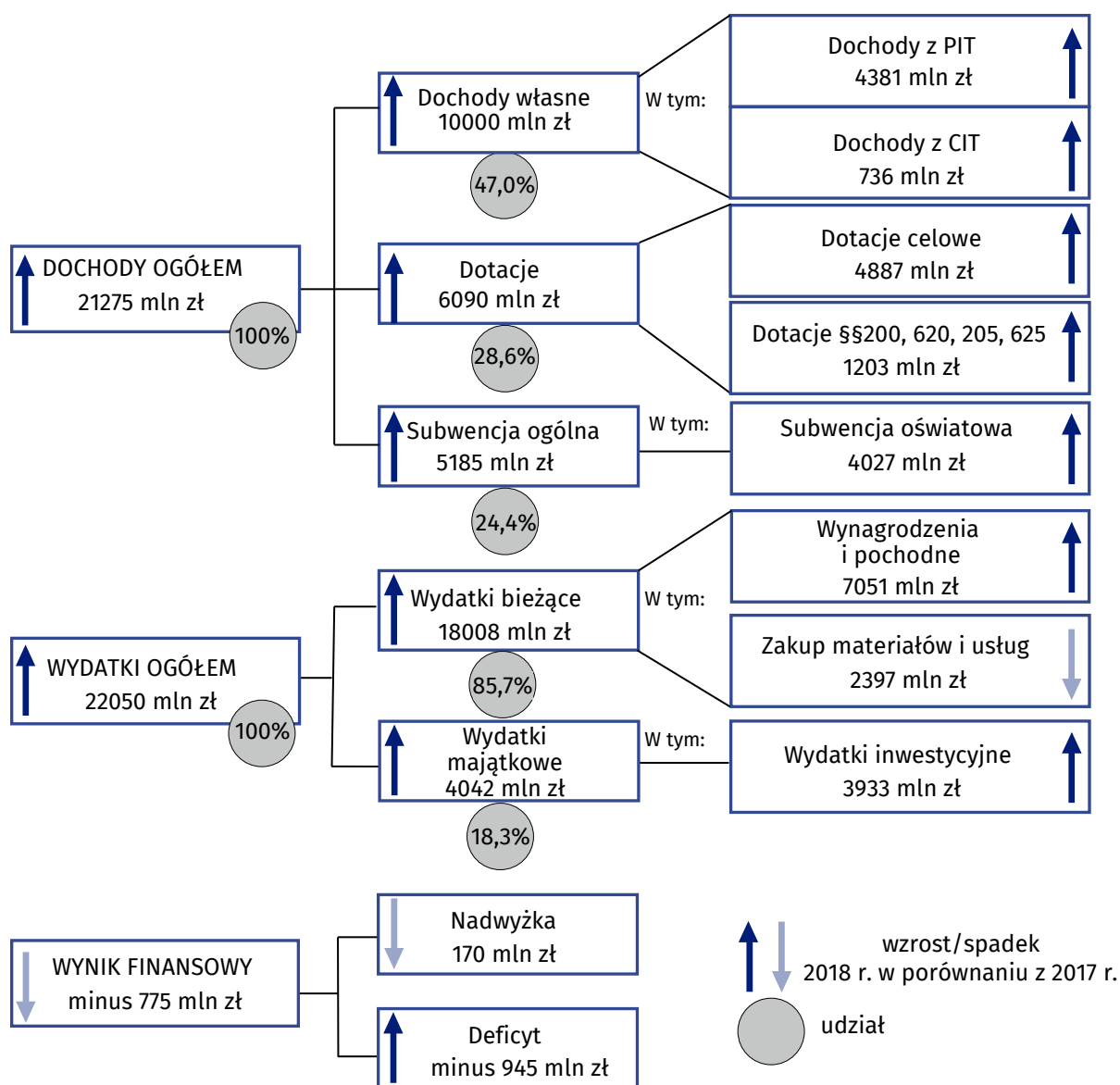
Zobowiązania jednostek w kwocie 6928 mln zł zwiększyły się o 11,9% w porównaniu z 2017 r. Odnotowano je w 197 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie wystąpiły tylko w 1 gminie miejsko-wiejskiej

¹ Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1121).

i w 4 gminach wiejskich. Średni wskaźnik zadłużenia (na potrzeby opracowania określany jako udział zobowiązań w dochodach ogółem) zwiększył się o 1,1 p. proc., do poziomu 32,6%.

Województwo małopolskie zalicza się do województw o wysokim wskaźniku gęstości zaludnienia (drugie miejsce w kraju po województwie śląskim), dlatego analiza zjawisk per capita w większości przypadków usytuowała województwo na początkowych miejscach drugiej dziesiątki województw. W 2018 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nie zmieniła się tylko pozycja w zakresie dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca (pozostała 8). Natomiast spadek odnotowano m. in. w zakresie dochodów i wydatków ogółem przypadających na 1 mieszkańca (z 9 pozycji na 10), w zakresie udziału środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem (z 8 pozycji na 11) oraz w zakresie udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (z 10 pozycji na 15).

Schemat 1. Budżet jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2018 r.

Executive summary

In 2018, total revenue accumulated in budgets of local government units of all categories of Małopolskie Voivodship in the amount of PLN 21275 million exceeded the 2017 level by 8.1%, but their growth rate was slower both in relation to the previous year and to the average in the country.

Changes were observed in the structure of total revenue by type. The increase in the share of own revenue and grants also resulted in a decrease in the share of subventions. The share of own revenue in total revenue increased from 46.2% to 47.0%, but was still lower than the average indicator in the country (49.3%). This means that the financing of local government tasks was still dependent on external transfers, i.e. funds received in the form of grants and subventions.

Own revenue amounted to PLN 10000 million and were 10.0% higher than the previous year, however, this did not affect the increase in the financial independence ratio of units, which in 2018 was 23.0% and decreased by 1.1 pp compared to 2017.

An increase of 10.0% was also recorded in 2018 in terms of grants – the amount of PLN 6090 million accounted for 28.6% of total revenue. Among the grants, the pool of funds for financing and co-financing of EU programs and projects clearly increased, especially under the EU Financial Perspective 2014–2020 (PLN 1103 million compared to PLN 710 million in 2017).

In 2018, funds in the form of a general subvention in the amount of PLN 5185 million, which constituted 24.4% of total revenue, were directed to Małopolskie local government units. The distribution of subventions into individual categories of units remained at a level comparable to the previous year. 57.6% of total amount of the subvention was transferred to gminas, while to cities with powiat status, powiats and the voivodship: 23.5%, 16.6% and 2.3% respectively.

In the discussed year, total expenditure increased faster than total revenue. Their total amount amounted to PLN 22050 million, which in relation to the previous year meant an increase of 12.2%. In the structure of expenditure by type, the share of current expenditure decreased and the share of property expenditure increased.

Current expenditure in the amount of PLN 18008 million constituted 81.7% compared to 85.1% in 2017 and were mainly allocated to remuneration and their derivatives and to the purchase of materials and services. Property expenditure in the amount of PLN 4042 million constituted 18.3% of total expenditure (in 2017 – 14.9%) and were almost entirely allocated to investments.

Main directions of spending budget funds have not changed. As in previous years, most funds were allocated in the sections: Transport and communication, Education as well as Family¹², for which 58.9% of total funds were allocated.

The advantage of expenditure over revenue caused that the aggregate result of all units in the voivodship clearly decreased and amounted to minus PLN 775 million (2017 ended with a budget surplus of PLN 29 million). The number of units that showed a budget surplus decreased almost twice (from 109 in 2017 to 59), and the problem of budget balance remained in 143 units (2017 – in 93). A budget surplus of PLN 170 million occurred in a total of 52 gminas, in 1 city with powiat status, in 5 powiats and in the voivodship budget, while the budget deficit in the amount of minus 945 million PLN was recorded in 127 gminas, in 2 cities with powiat status and in 14 powiats.

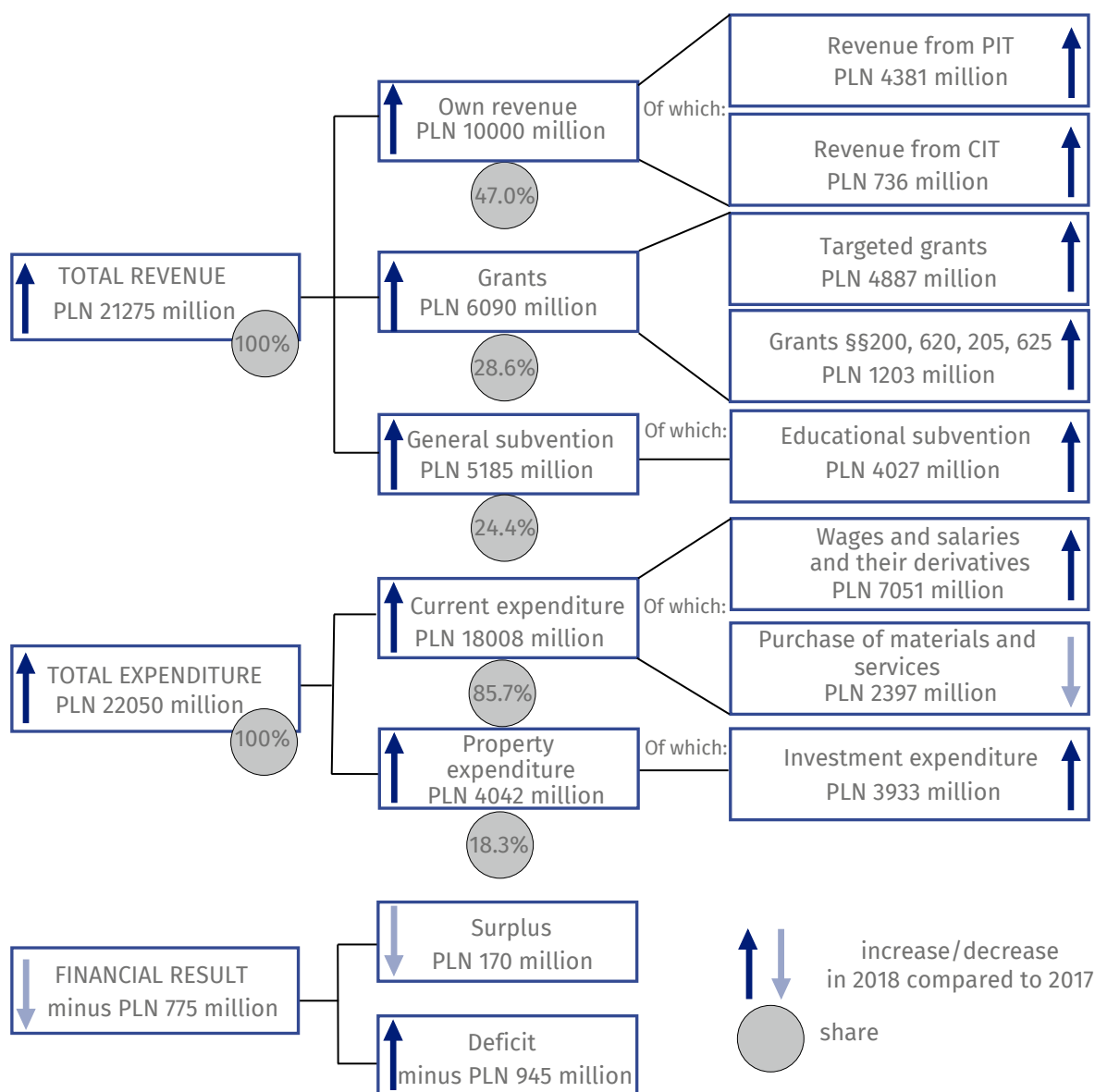
The budget deficit was financed with funds mainly from credits and loans, which in the amount of PLN 775 million covered the deficit in 82.6% and from free funds – PLN 126 million (13.4%).

¹ Introduced since 1st January 2017 (Journal of Laws of 2016 item 1121).

The liabilities of entities in the amount of PLN 6928 million increased by 11.9% compared to 2017. They were recorded in 197 local government units of all categories, they did not occur only in 1 urban-rural gmina and in 4 rural gminas. The average debt ratio (defined as the share of liabilities in total revenue for the needs of the study) increased by 1.1 pp to the level of 32.6%.

Małopolskie Voivodship is one of voivodships with a high population density rate (second place in the country after Śląskie Voivodship), therefore the analysis of phenomena per capita placed the voivodship in most cases in the initial places of the second ten voivodships. In 2018, compared to the previous year, only the item of own revenue per capita did not change (remained 8th). However, a decrease was recorded, among others in terms of total revenue and expenditure per capita (from 9th to 10th position), in terms of the share of funds for financing and co-financing of EU programs and projects in total revenue (from 8th to 11th position) and in terms of the share of property expenditure in total expenditure (from 10th to 15th position).

Figure 1. Budget of local government units of Małopolskie Voivodship in 2018

Rozdział 1. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego

Chapter 1. Financial management of local government units

W 2018 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyły się dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii, przy czym dochody własne wzrosły w szybszym tempie. Zmianie uległa struktura dochodów ogółem według rodzajów. Wzrost udziału dochodów własnych i dotacji spowodował obniżenie udziału subwencji.

W szybszym tempie niż dochody zwiększyły się wydatki ogółem, a ich wzrost odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W strukturze wydatków ogółem według rodzajów wyższy niż przed rokiem był udział wydatków majątkowych, które prawie w całości przeznaczono na inwestycje.

Zagregowany wynik finansowy przyjął wartość ujemną, ale znacznie niższą niż w poprzednim roku.

1.1. Dochody

1.1. Revenue

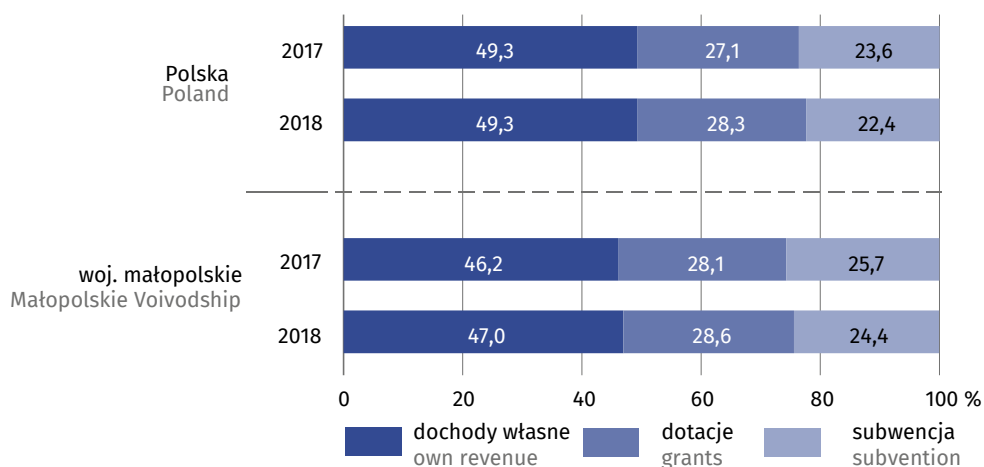
W 2018 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły łącznie 21275 mln zł, tj. o 8,1% więcej niż 2017 r. (w kraju wzrost o 9,6%). Wzrost dochodów odnotowano w budżetach wszystkich kategorii jednostek, przy czym najwyższy odnotowano w budżetach gmin – o 9,3%. W miastach na prawach powiatu dochody zwiększyły się o 7,8%, w powiatach o 7,6%, a w budżecie województwa o 2,2%.

Struktura dochodów ogółem analizowana według kategorii jednostek samorządowych województwa w niewielkim stopniu odbiegała od poprzedniego roku. W 2018 r. dochody budżetów gmin stanowiły 52,0%, miast na prawach powiatu 31,1%, powiatów 10,4% i województwa 6,4%, podczas gdy w poprzednim roku było to odpowiednio: 51,5%, 31,2%, 10,5% i 6,8%.

W 2018 r. w strukturze dochodów jednostek samorządowych w kraju dochody gmin stanowiły 48,2%, miast na prawach powiatu 34,0%, powiatów 11,1%, a województw 6,7%.

Wykres 1. Struktura dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów

Chart 1. Structure of total revenue of local government units by types

Struktura dochodów ogółem jednostek samorządowych według rodzajów corocznie ulega nieznacznym zmianom, wywołowanym zarówno przez nowe regulacje prawne, jak również poprzez znaczącą zmianę jednego ze źródeł, najczęściej dotacji. Taką sytuację odnotowano również w 2018 r. Wzrost udziału dochodów własnych

z poziomu 46,2% w 2017 r. do 47,0% i dotacji z 28,1% do 28,6% spowodował obniżenie udziału subwencji z 25,7% do 24,4%.

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2018 r. wyniosły 6265 zł (o 456 zł więcej niż w 2017 r.), przy czym w gminach 4552 zł (o 374 zł więcej), w miastach na prawach powiatu 6878 zł (o 480 zł więcej), w powiatach 909 zł (o 62 zł więcej) i w budżecie województwa 402 zł (o 7 zł więcej).

Na 1 mieszkańca kraju w 2018 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 6556 zł, przy czym z budżetów gmin 4702 zł, miast na prawach powiatu 6791 zł, powiatów 1083 zł i z budżetów województw 441 zł.

W 2018 r. dochody własne małopolskich jednostek samorządowych wyniosły 10000 mln zł i były o 10,0% wyższe od poprzedniego roku. Tworzyły je głównie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (51,2%), z podatku od nieruchomości (16,1%) oraz z dochodów z majątku (5,1%).

Tablica 1. Wpływy podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i od osób fizycznych (PIT) w dochodach własnych jednostek samorządowych

Table 1. Receipts from corporate income tax (CIT) and personal income tax (PIT) in own revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2016	2017	2018	2016	2017	2018
	mln zł million PLN			w % dochodów własnych in % of own revenue		
Ogółem Total						
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	558,6	579,0	735,6	6,6	6,4	7,4
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	3390,1	3777,9	4380,7	40,3	41,5	43,8
Gminy Gminas						
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	66,8	70,5	85,7	1,8	1,8	2,0
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	1462,6	1623,0	1877,7	40,4	41,9	44,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status						
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	117,1	119,6	158,1	3,3	3,1	3,8
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	1421,5	1594,4	1855,5	39,9	41,4	44,4
Powiaty Powiats						
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	13,8	14,7	17,8	2,0	1,9	2,2
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	396,7	439,0	506,8	57,0	58,0	61,1
Województwo Voivodship						
Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate income tax	360,9	374,3	474,0	68,3	61,1	65,0
Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal income tax	109,3	121,5	140,7	20,7	19,8	19,3

Z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT i CIT), do budżetów jednostek samorządowych województwa wpłynęło 5116 mln zł (o 17,4% więcej niż przed rokiem), przy czym 4381 mln zł pochodziło z podatku dochodowego od osób fizycznych PIT, a 736 mln zł z podatku dochodowego od osób prawnych CIT. Wyższe dochody z tego tytułu, a zwłaszcza z podatku PIT przełożyły się na wzrost udziału w dochodach własnych, widoczny w budżetach jednostek wszystkich kategorii, za wyjątkiem budżetu województwa.

Z tytułu podatku od nieruchomości do budżetów gmin i miast na prawach powiatu wpłynęło 1610 mln zł (o 64 mln zł więcej niż przed rokiem), co stanowiło 16,1% dochodów własnych (17,0% w 2017 r.).

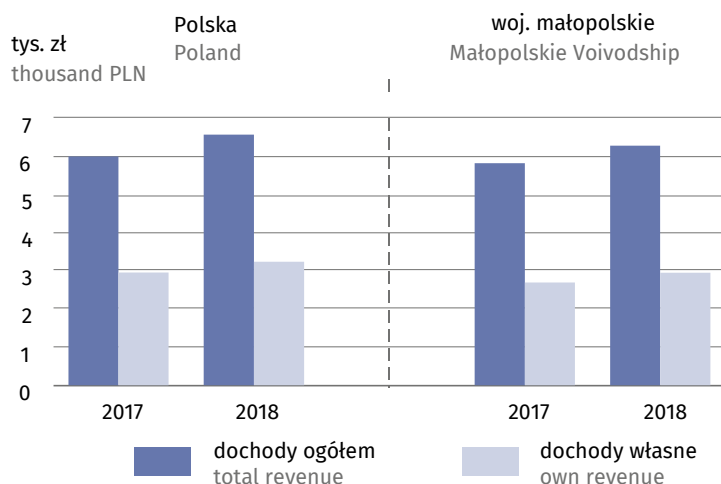
Z kolei dochody z majątku w kwocie 512 mln zł stanowiły 5,1% dochodów własnych, przy czym ponad połowa tych środków pochodziła z opłat za najem i dzierżawę.

Dochody własne tworzyły również środki określone jako pozostałe dochody, wśród których znajdowały się środki pochodzące ze źródeł pozabudżetowych. W 2018 r. z tego tytułu odnotowano 2227 mln zł, a ich udział w dochodach własnych stanowił 22,3%.

W 2018 r. na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadło 2945 zł (o 260 zł więcej niż przed rokiem), a wzrost odnotowano w budżetach wszystkich kategorii jednostek. W gminach była to kwota 1751 zł (wyższa o 156 zł), w miastach na prawach powiatu 4344 zł (o 331 zł), w powiatach 341 zł (o 29 zł) i z budżetu województwa 215 zł (o 34 zł).

Wykres 2. Dochody ogółem i własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca

Chart 2. Total revenue and own revenue of local government units per capita

Nie zmieniła się relacja wyników małopolskich jednostek w odniesieniu do wyników krajowych. Przeciętne dochody własne przypadające na 1 mieszkańca Polski okazały się wyższe od wyników w województwie (za wyjątkiem miast na prawach powiatu), a dzielący je dystans zwiększył się z 262 zł do 284 zł.

Na 1 mieszkańca kraju w 2018 r. z dochodów własnych ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 3229 zł, przy czym z budżetów gmin 2034 zł, miast na prawach powiatu 4162 zł, powiatów 390 zł i z budżetów województw 235 zł.

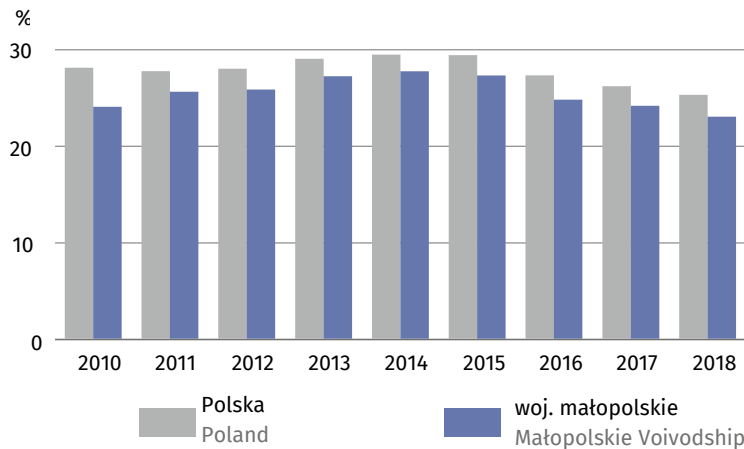
Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek. Samodzielność w tym przypadku oznacza swobodę dysponowania własnymi środkami, chociaż część z nich – w postaci udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych – przekazywana jest z budżetu państwa według wskaźników określonych w ustawie budżetowej. Odpowiedź na pytanie, czy wraz ze wzrostem dochodów własnych zwiększa się samodzielność finansowa jednostek samorządowych, daje ocena tej samodzielności według tzw. wskaźnika dochodowej samodzielności finansowej.

Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej określany jest jako udział dochodów własnych (po wyłączeniu udziału w podatkach PIT i CIT) w dochodach ogółem.

W latach 2010–2018 wskaźnik ten ustalony dla małopolskich jednostek samorządowych wykazywał zmienne tendencje i przyjmował wartości w granicach 24,0%–27,6%. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2014 r., po czym w kolejnych latach obniżała się, przyjmując w 2018 r. wartość 23,0%. W ciągu całego 9-letniego okresu wskaźnik małopolskich jednostek nie osiągnął wartości ustalonej dla jednostek samorządowych wszystkich kategorii w kraju.

Wykres 3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego

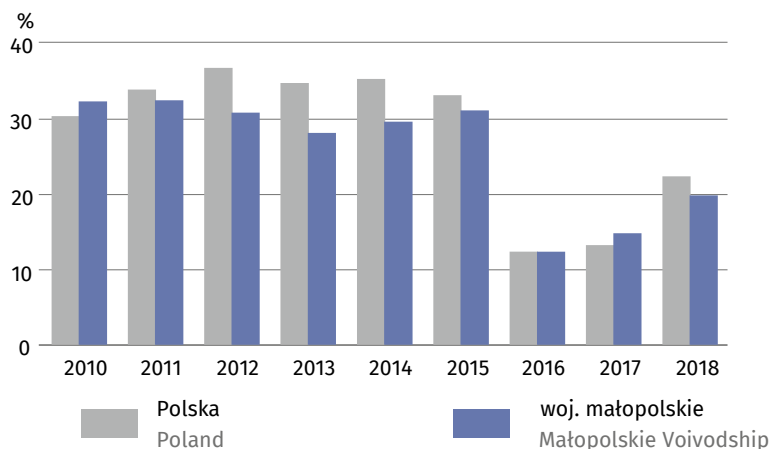
Chart 3. Rate of profitable financial independence of local government units

Kolejnym rodzajem dochodów ogółem jednostek samorządowych są dotacje, których każdorazowa zmiana wpływa na zmiany w strukturze dochodów ogółem. W 2018 r. małopolskie jednostki samorządowe otrzymały 6090 mln zł z tego tytułu (o 555 mln zł, tj. o 10,0% więcej niż w 2017 r.). Dotacje stanowiły 28,6% dochodów ogółem wobec 28,1% w 2017 r. Do gmin przekazano 3826 mln zł, do miast na prawach powiatu – 1223 mln zł, do powiatów – 522 mln zł i 519 mln zł do województwa.

Wykres 4. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem jednostek samorządu terytorialnego

Chart 4. Share of EU grants^a in total grants of local government units

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

W strukturze dotacji dominowały dotacje celowe, które w kwocie 4887 mln zł stanowiły 80,2% dotacji ogółem. Dotacje przyznane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, czyli §§ 200, 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) obniżyły się do kwoty 100 mln zł (1,7%), a dotacje §§ 205, 625 (dotacje i płatności przekazywane na realizację projektów i programów realizowanych w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020) wzrosły do kwoty 1103 mln zł (18,1%).

W 2018 r. budżety jednostek samorządowych województwa zasiliły środki w postaci subwencji w kwocie 5185 mln zł, tj. o 140 mln zł wyższej od poprzedniego roku. Mimo tego wzrostu udział subwencji w strukturze dochodów ogółem zmniejszył się z 25,7% w 2017 r. do 24,4% z uwagi na silniejszy wpływ zmian w dochodach własnych i dotacjach. Rozdział subwencji na budżety poszczególnych kategorii jednostek samorządowych pozostał na poziomie porównywalnym z 2017 r., gminy otrzymały 2989 mln zł (57,6%), miasta na prawach powiatu – 1217 mln zł (23,5%), powiaty – 861 mln zł (16,6%), a województwo – 118 mln zł (2,3%).

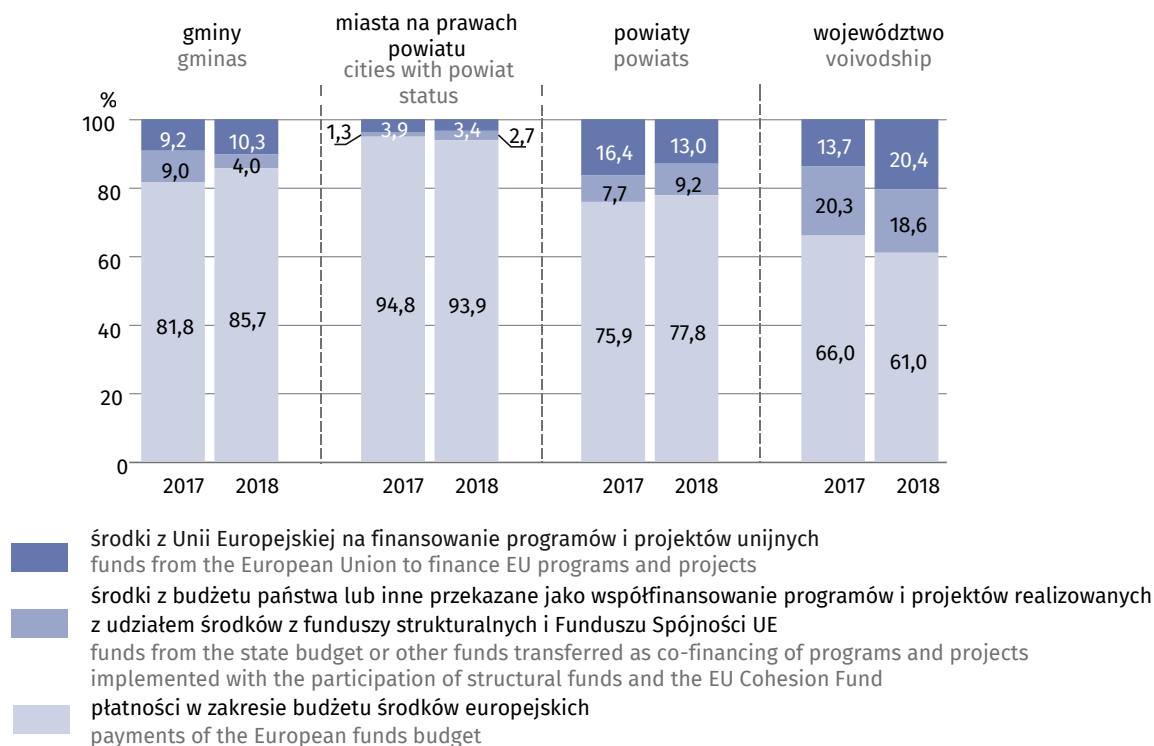
1.2. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego

1.2. European Union funds in budgets of local government units

W 2018 r. do budżetów jednostek samorządowych województwa małopolskiego wpłynęło ogółem 1303 mln zł z tytułu dochodów na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, a pula środków była o 38,9% wyższa od kwoty z poprzedniego roku. Spadek dochodów z tego źródła odnotowano tylko w budżecie województwa. Udział środków unijnych w łącznych dochodach małopolskich jednostek samorządowych zwiększył się z 4,8% w 2017 r. do 6,1%.

Wykres 5. Struktura środków unijnych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego

Chart 5. Structure of European Union funds in local government units budgets

Na zrealizowane dochody składały się:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 169 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 124 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 1010 mln zł.

Z otrzymanej przez małopolskie jednostki samorządu terytorialnego kwoty (1303 mln zł) przypadają dla:

- gmin – 476 mln zł (36,5%),
- miast na prawach powiatu – 233 mln zł (17,9%),
- powiatów – 124 mln zł (9,5%),
- województwa – 470 mln zł (36,1%).

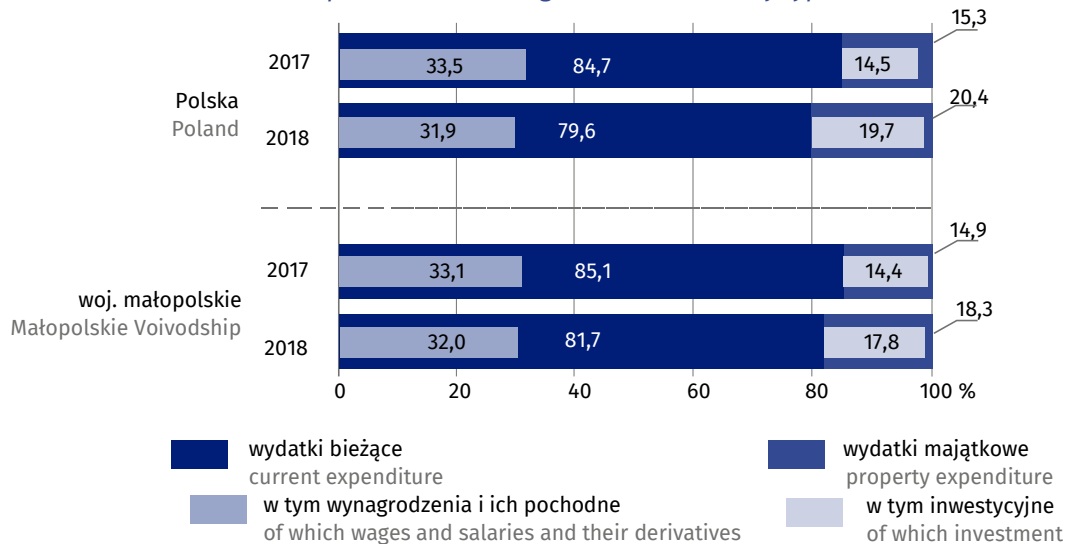
1.3. Wydatki

1.3. Expenditure

W 2018 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły 22050 mln zł i były wyższe o 12,2% w relacji do 2017 r. Wzrost wydatków odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W skali kraju wydatki jednostek samorządowych wzrosły o 12,7%.

Wykres 6. Struktura wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów

Chart 6. Structure of total expenditure of local government units by types

W strukturze wydatków ogółem w województwie według kategorii jednostek, wydatki gmin w kwocie 11511 mln zł stanowiły 52,2%, miast na prawach powiatu – 6973 mln zł (31,6%), powiatów – 2252 mln zł (10,2%) i województwa – 1313 mln zł (6,0%).

W strukturze wydatków jednostek samorządowych w kraju w 2018 r. wydatki gmin stanowiły 49,0%, miast na prawach powiatu 33,6%, powiatów 11,0%, a województw 6,4%.

W relacji do 2017 r. zmieniła się struktura rodzajowa wydatków ogółem, zwiększył się udział wydatków majątkowych, a obniżył udział wydatków bieżących. Wydatki bieżące w wysokości 18008 mln zł stanowiły 81,7% wydatków ogółem wobec 85,1% w 2017 r. Nie zmienił się sposób rozdysponowania wydatków bieżących, główne składniki, czyli wynagrodzenia i ich pochodne, a także zakup materiałów i usług, stanowiły odpowiednio 39,2% i 23,4% (38,9% i 22,8% w 2017 r.).

Wydatki majątkowe w wysokości 4042 mln zł (o 1119 mln zł wyższe od 2017 r.) stanowiły 18,3% wydatków ogółem (w 2017 r. – 14,9%) i prawie w całości zostały przeznaczone na inwestycje. Na zakup akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek przeznaczono 108 mln zł, a środki te zostały wydatkowane głównie z budżetów

gmin (29 mln zł) i miast na prawach powiatu (72 mln zł). Podobne tendencje widoczne były również w wydatkach ogółem w budżetach jednostek samorządowych w kraju.

Na 1 mieszkańca województwa w 2018 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 6494 zł, tj. o 692 zł więcej niż w 2017 r. Wydatki wyższe od poprzedniego roku odnotowano: w gminach – 4732 zł (o 562 zł), w miastach na prawach powiatu – 7242 zł (o 790 zł), w powiatach – 926 zł (o 86 zł) i w budżecie województwa – 387 zł (o 5 zł).

Na 1 mieszkańca kraju w 2018 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 6753 zł, przy czym z budżetów gmin – 4924 zł, miast na prawach powiatu – 6911 zł, powiatów – 1110 zł i z budżetów województw – 432 zł.

Z kolei z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządowych w województwie na 1 mieszkańca przypadło 1158 zł, przy czym w gminach – 853 zł, w miastach na prawach powiatu – 991 zł, w powiatach – 184 zł, a z budżetu województwa – 134 zł.

Na 1 mieszkańca kraju w 2018 r. z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego przypadło 1328 zł, przy czym z budżetów gmin – 1000 zł, miast na prawach powiatu – 1085 zł, powiatów – 230 zł i z budżetów województw – 146 zł.

W 2018 r. nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. Tylko w trzech działach: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz Rodzina³ wykorzystano 58,9% łącznych wydatków jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

1.4. Wynik finansowy

1.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy za 2018 r. jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego był ujemny i wynosił minus 775 mln zł, (rok 2017 zakończył się dodatnim wynikiem w wysokości 29 mln zł).

Łączna nadwyżka budżetowa w wysokości 170 mln zł wystąpiła w budżetach 59 jednostek (w 52 gminach, w jednym mieście na prawach powiatu, w 5 powiatach i w budżecie województwa), natomiast deficyt budżetowy w wysokości minus 945 mln zł odnotowano w 143 jednostkach (w 127 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 14 powiatach).

W kraju zagregowany wynik za 2018 r. jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii był ujemny i wynosił minus 7540 mln zł, co w odniesieniu do poprzedniego roku oznaczało pogorszenie sytuacji finansowej o ponad 7 mld zł.

1.5. Przychody i rozchody

1.5. Revenues and expenses

Dla zbilansowania budżetu, jednostki samorządowe oprócz dochodów i wydatków wykazują również przychody i rozchody oraz źródła sfinansowania ewentualnego deficytu budżetowego.

W 2018 r. przychody ogółem małopolskich jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 2662 mln zł i były o 34,9% wyższe od środków zgromadzonych w 2017 r. Gminy wykazały przychody w kwocie 1409 mln zł (wzrost o 40,7% w relacji do 2017 r.), miasta na prawach powiatu – 832 mln zł (wzrost o 42,1%), powiaty – 262 mln zł (wzrost o 39,5%), a województwo – 159 mln zł (spadek o 19,8%). Przychody pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz z prywatyzacji majątku. Kredyty i pożyczki w kwocie 1529 mln zł stanowiły 57,4%, a środki z prywatyzacji majątku w kwocie 984 mln zł – 37,0%. Nadwyżka z lat ubiegłych, którą wykazano w budżetach gmin i powiatów wyniosła 139 mln zł, tj. 5,2% przychodów ogółem w województwie.

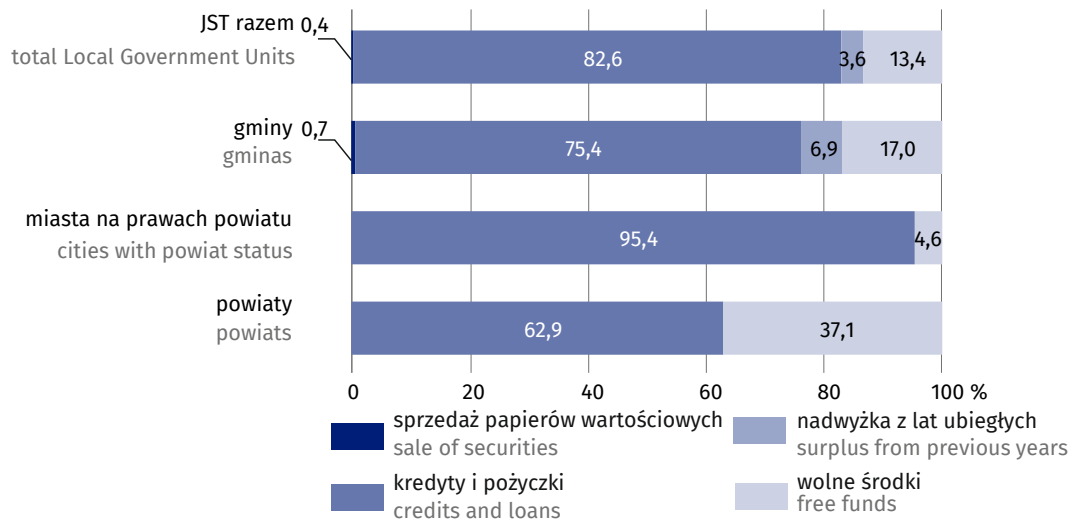
Łączna kwota rozchodów jednostek samorządowych w województwie w 2018 r. wyniosła 823 mln zł i była o 7,1% niższa niż w 2017 r. Gminy wykazały rozchody w kwocie 408 mln zł (wzrost o 1,4% w relacji do 2017 r.) miasta na

³ Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1121).

prawach powiatu – 204 mln zł (spadek o 10,6%), powiaty – 84 mln zł (wzrost o 6,1%), a województwo – 128 mln zł (spadek o 27,8%). W strukturze rozchodów najwyższą pozycję stanowiła spłata kredytów i pożyczek – 789 mln zł (95,9%).

Wykres 7. Finansowanie deficytu jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Chart 7. Financing of deficit of local government units in 2018

Deficytem budżetowym wynoszącym łącznie 945 mln zł rok 2018 zamknęły 143 małopolskie jednostki samorządowe. Ujemny wynik finansowy może być sfinansowany środkami pochodzącymi z różnych źródeł, takich jak: sprzedaż papierów wartościowych, kredyty i pożyczki, nadwyżka z lat ubiegłych, prywatyzacja majątku czy wolne środki. Wśród małopolskich jednostek dominowały dwa źródła kredyty i pożyczki, które w kwocie 775 mln zł pokryły deficyt w 82,6% oraz wolne środki – 126 mln zł (13,4%).

W kraju deficyt budżetowy jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. wyniósł 10301 mln zł, a pokryty został przez sprzedaż papierów wartościowych (140 mln zł – 1,4%), kredyty i pożyczki (7491 mln zł – 72,7%), nadwyżkę z lat ubiegłych (659 mln zł – 6,4%) oraz wolne środki (2011 mln zł – 19,5%).

1.6. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego

1.6. Debt of local government units

Zobowiązania ogółem małopolskich jednostek samorządowych w 2018 r. wyniosły 6928 mln zł i były wyższe o 11,9% w porównaniu z 2017 r. Wystąpiły w 197 jednostkach samorządowych wszystkich kategorii, nie stwierdzono ich jedynie w 4 gminach wiejskich: Budzów, Grybów, Jerzmanowice-Przebinia i Nawojowa oraz w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice.

Z ogólnej kwoty zobowiązań na gminy przypadają 2984 mln zł (wzrost o 14,5% w relacji do 2017 r.), na miasta na prawach powiatu – 2979 mln zł (wzrost o 12,2%), na powiaty – 551 mln zł (wzrost o 11,0%) i na budżet województwa – 415 mln zł (spadek o 4,7%).

W strukturze zobowiązań ogółem w 2018 r. kredyty i pożyczki stanowiły średnio 87,8% i wystąpiły we wszystkich jednostkach wykazujących zadłużenie: w gminach w kwocie 2941 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 2259 mln zł, w powiatach – 551 mln zł i w województwie – 330 mln zł. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) stanowiły 12,2% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w 3 gminach (40 mln zł), w jednym mieście na prawach powiatu (720 mln zł) i w budżecie województwa (85 mln zł). Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadają na wymagalne zobowiązania, które odnotowano w 35 jednostkach (w 31 gminach na kwotę 2,0 mln zł, w 2 miastach na prawach powiatu – 10 tys. zł i w 2 powiatach – 161 tys. zł).

Tablica 2. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych

Table 2. Liabilities of local government units by types of debt

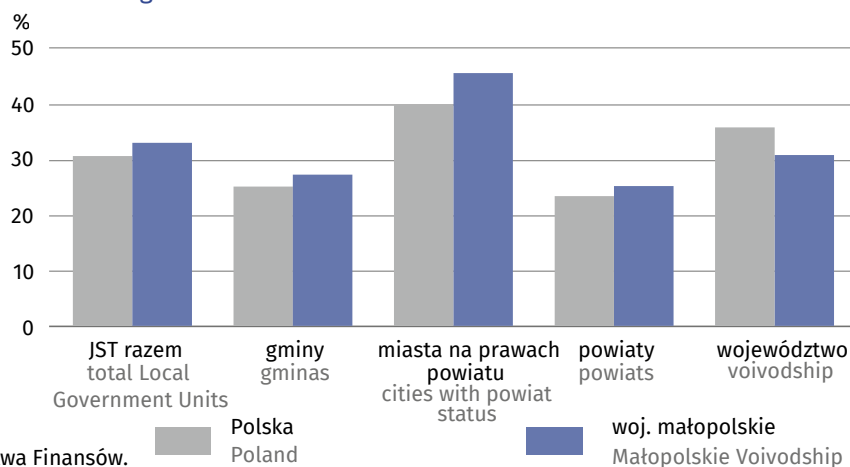
Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	mln zł million PLN		2017=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	6190,9	6928,2	111,9
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	788,7	845,2	107,2
w tym długoterminowe of which long-term	788,7	845,2	107,2
Kredyty i pożyczki Credits and loans	5401,2	6080,9	112,6
w tym długoterminowe of which long-term	5398,1	6069,2	112,4
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	1,0	2,2	212,9
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,2	0,8	412,8

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r. wyniosły 76116 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe stanowiły 4,8%, kredyty i pożyczki – 95,0% (w tym kredyty długoterminowe 94,4%), a wymagalne zobowiązania – 0,2%.

Wykres 8. Wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Chart 8. Debt ratio of local government units in 2018

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia (obliczony na potrzeby tego opracowania) to relacja zobowiązań ogółem do wykonanych dochodów ogółem jednostek samorządowych w województwie małopolskim.

Wskaźnik zadłużenia w 2018 r. wyniósł 32,6% i był wyższy o 1,1 p. proc. w relacji do 2017 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach gmin, miast na prawach powiatu i powiatów, natomiast spadek w budżecie województwa (o 2,1 p. proc.).

Rozdział 2. Gospodarka finansowa gmin

Chapter 2. Financial management of gminas

W 2018 r. dochody ogółem gmin były wyższe od poprzedniego roku, ale tempo ich wzrostu było znacznie wolniejsze. W strukturze dochodów według rodzajów wzrost udziału dochodów własnych i dotacji spowodował obniżenie udziału subwencji. Ponad 2,5-krotnie zwiększył się udział środków unijnych w dochodach ogółem.

W tempie szybszym niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem. Więcej środków niż w roku poprzednim skierowano na inwestycje.

Odnotowano zmiany w wyniku finansowym gmin. Zagregowany wynik finansowy za 2018 r. był ujemny, podczas gdy w roku poprzednim wystąpił w postaci nadwyżki budżetowej.

2.1. Dochody

2.1. Revenue

W 2018 r. w budżetach gmin województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w kwocie 11074 mln zł, tj. o 9,3% wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosły w tempie wyższym niż przeciętnie w kraju dla gmin ogółem (w kraju – podobnie jak w 2017 r. – wzrost o 9,2%). Spośród 179 gmin, w 91 gminach dochody rosły szybciej niż przeciętnie w województwie, w gminie wiejskiej Oświęcim w tempie równym przeciętnemu, w 81 gminach przekroczyły poziom poprzedniego roku w stopniu niższym niż przeciętny, a w 6 gminach nie osiągnięto poziomu dochodów z 2017 r.

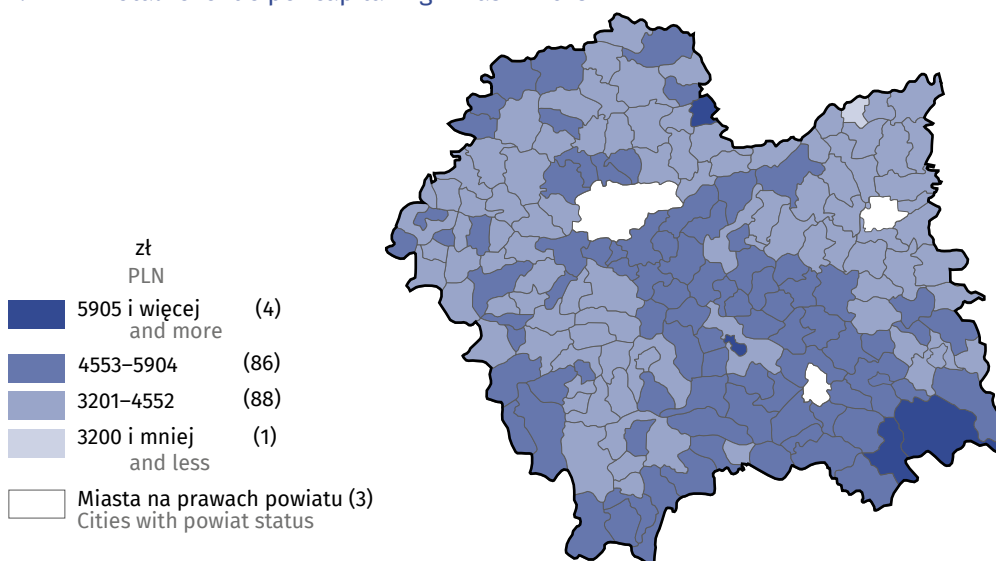
W 2018 r. najwyższy wzrost dochodów (przekraczający 30%) miał miejsce w gminach wiejskich: Raclawice, Preciszów i Szczurowa oraz miejskiej Limanowa. Natomiast w gminie miejsko-wiejskiej Szczucin dochody były niższe o 16,3% od roku poprzedniego.

W 2018 r. (podobnie jak w 2017 r.) dochody gmin województwa małopolskiego stanowiły 9,1% dochodów gmin ogółem w kraju.

W strukturze dochodów według rodzajów gmin: dochody gmin miejskich wynosiły 1026 mln zł i stanowiły 9,3% dochodów gmin ogółem, gmin miejsko-wiejskich – 4414 mln zł (39,8%), a wiejskich – 5634 mln zł (50,9%).

Mapa 1. Dochody ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2018 r.

Map 1. Total revenue per capita in gminas in 2018

W 2018 r. na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego z dochodów ogółem przypadło średnio 4552 zł (o 375 zł więcej niż w 2017 r.), przy czym w gminach miejskich – 4867 zł (wzrost o 305 zł), w miejsko-wiejskich – 4410 zł (wzrost o 376 zł) i wiejskich – 4614 zł (wzrost o 385 zł).

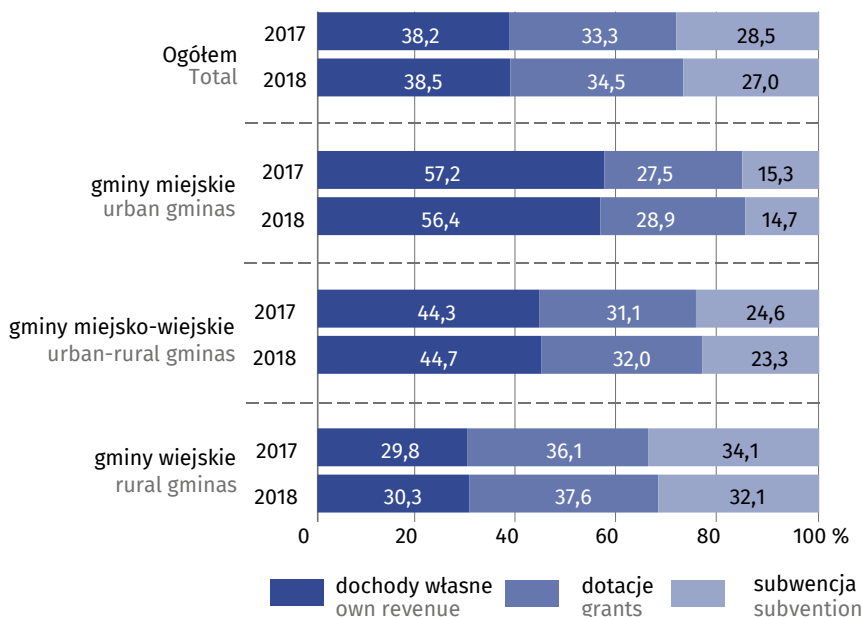
Najwyższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w 2 gminach wiejskich Uście Gorlickie (6244 zł) i Pałecznicza (6022 zł), miejskiej Limanowa (6052 zł) i miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój (5933 zł). Łącznie ponad połowa gmin znalazła się w grupie o dochodach wyższych od średnich. Najniższe dochody odnotowano (podobnie jak w roku poprzednim) w gminie wiejskiej Bolestaw (powiat dąbrowski – 3195 zł). W relacji do przeciętnych wartości dochodów na 1 mieszkańca w kraju, małopolskie gminy uzyskały gorsze wyniki, z wyjątkiem gmin miejskich, w których średnie dochody przypadające na 1 mieszkańca przekraczały przeciętne w kraju o 327 zł.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów ogółem gmin w 2018 r. przypadło przeciętnie 4702 zł, przy czym w gminach miejskich – 4540 zł, miejsko-wiejskich – 4621 zł i wiejskich – 4858 zł.

W strukturze dochodów ogółem według rodzajów (w relacji do 2017 r.) zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył udział subwencji. Tendencje te widoczne były zarówno w gminach ogółem, jak i w poszczególnych rodzajach gmin, jedynie w gminach miejskich udział dochodów własnych obniżył się o 0,7 p. proc. Dochody własne stanowiły 38,5% dochodów ogółem, dotacje – 34,5%, a subwencja – 27,0%.

Wykres 9. Struktura dochodów ogółem budżetów gmin według rodzajów

Chart 9. Structure of total revenue of gminas budgets by types

Dochody własne gmin w 2018 r. wynosiły 4259 mln zł i były o 10,1% wyższe od 2017 r. (w kraju wzrost o 9,3%). W 103 gminach wzrost dochodów własnych okazał się wyższy od przeciętnego, a najwyższy – przekraczający 50% odnotowano w gminach wiejskich Korzenna i Nawojowa. Końcowe miejsce w tym zestawieniu zajęła gmina miejska Mszana Dolna, która po jednorazowym wzroście w roku poprzednim, w 2018 r. uzyskała dochody własne niższe o 27,8%.

Dochody własne stanowiły średnio 38,5% dochodów ogółem gmin, a przekraczające połowę dochodów ogółem wykazało 25 gmin. Najwyższy udział (69,5%) odnotowano (podobnie jak w latach poprzednich) w gminie miejskiej Bukowno. Równocześnie najniższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem wystąpił w gminach wiejskich Lipnica Wielka (14,2%) i Stopnice (15,0%).

Główne źródła dochodów własnych pozostały te same, co w roku poprzednim. Były to wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (46,1%), wpływy z podatku od nieruchomości (22,2%), dochody z majątku (6,1%) oraz pozostałe dochody (17,9%).

Wśród gmin obserwowano duże zróżnicowanie w zakresie zmian we wpływach podatku dochodowego PIT i CIT. W 2018 r. do budżetów gmin z tego tytułu wpłynęło łącznie 1964 mln zł (1878 mln zł – PIT i 86 mln zł – CIT), tj. o 15,9% więcej niż rok wcześniej. Wyższe o 270 mln zł wpływy podatku dochodowego pochodziły głównie z podatku od osób fizycznych PIT (wzrost o 255 mln zł), gdyż wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych CIT zwiększyły się o 15 mln zł. Wpływy z podatków PIT i CIT stanowiły średnio 46,1% dochodów własnych, najczęściej w gminie wiejskiej Zielonki (67,9%), a najmniej w gminie wiejskiej Uście Gorlickie (19,6%).

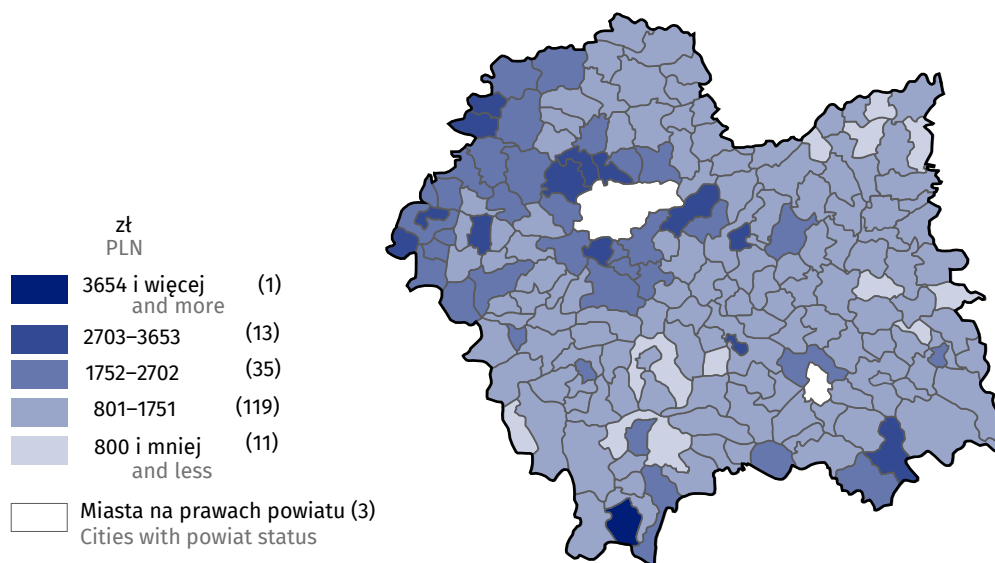
Podobne zróżnicowanie miało miejsce w przypadku podatku od nieruchomości. W 2018 r. gminy wykazały dochody z tego tytułu w wysokości 944 mln zł, tj. średnio o 3,8% więcej niż rok wcześniej, a najwyższy wzrost tego podatku (2-krotny) odnotowano w gminie wiejskiej Gorlice. Równocześnie w 28 gminach wpływy podatku nie osiągnęły poziomu z 2017 r., a najgłębszy spadek wystąpił w gminie miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój. Podatek ten stanowił średnio 22,2% dochodów własnych, przy czym w gminie wiejskiej Łapsze Niżne stanowił blisko połowę dochodów własnych (46,5%), a w 8 gminach wiejskich: Ochotnica Dolna, Kozłów, Lipnica Wielka, Polanka Wielka, Sułoszowa, Liszki, Budzów i Mogilany był niższy niż 10%. Pozostałe podatki tworzące dochody własne gmin nieznacznie przekroczyły poziom z roku poprzedniego, dlatego nie wniosły istotnych zmian w strukturze.

Źródłem dochodów własnych były również środki określane jako pozostałe dochody, które osiągnęły poziom 762 mln zł i stanowiły 17,9% dochodów własnych. Wśród tych środków znajdowały się środki pozyskane przez gminy ze źródeł pozabudżetowych. Łączna ich kwota wyniosła 51 mln zł (w 2017 r. – 25 mln zł), a ich udział w swoich dochodach wykazało 116 gmin. Najwięcej środków ze źródeł pozabudżetowych w 2018 r. odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Brzeszcze (10 mln zł).

W 2018 r. na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego z dochodów własnych przypadło średnio 1751 zł (o 156 zł więcej niż w ubiegłym roku), przy czym w gminach miejskich – 2746 zł (o 138 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 1969 zł (o 182 zł więcej) i wiejskich – 1400 zł (o 139 zł więcej).

Mapa 2. Dochody własne na 1 mieszkańca gmin w 2018 r.

Map 2. Own revenue per capita in gminas in 2018

Wskaźniki ustalone dla małopolskich gmin miejsko-wiejskich po raz kolejny zwiększyły dystans do średnich wyników w kraju dla tego rodzaju gmin. Natomiast wskaźnik uzyskany w gminach miejskich nadal przewyższał średnie wartości w kraju dla tego rodzaju gmin, ale różnica obniżyła się z 382 zł w 2017 r. do 310 zł.

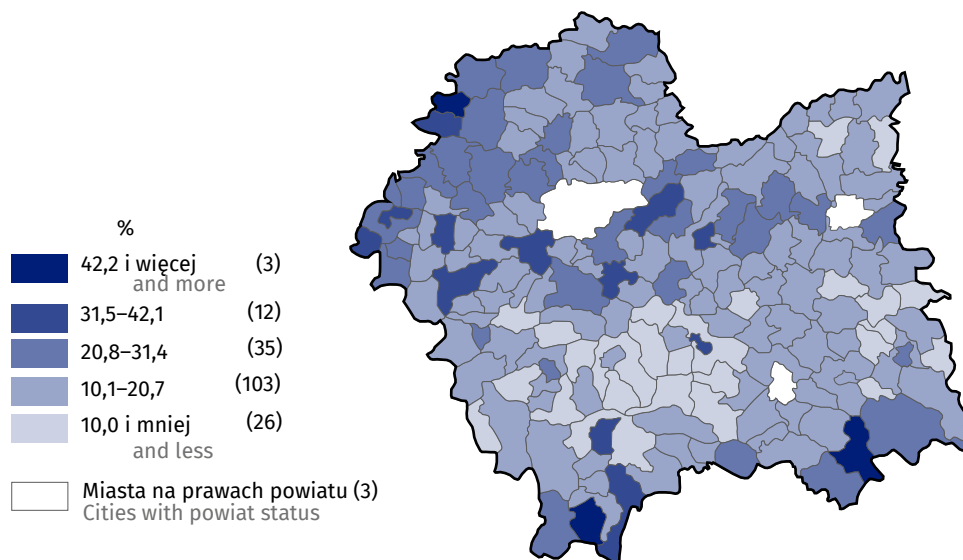
Najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Zakopane (3704 zł), a najniższe w gminie wiejskiej Radgoszcz (654 zł). Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekraczające przeciętną wartość w województwie uzyskało 49 gmin, natomiast granicę 3000 zł (oprócz Zakopanego) przekroczyło jeszcze 7 gmin: miejsko-wiejskie Krynica-Zdrój, Niepołomice i Brzeszcze, miejskie Limanowa, Oświęcim i Bukowno oraz wiejska Wielka Wieś.

W 2018 r. na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów własnych gmin przypadają przeciętnie 2034 zł, przy czym w gminach miejskich – 2436 zł, miejsko-wiejskich – 2054 zł i wiejskich – 1800 zł.

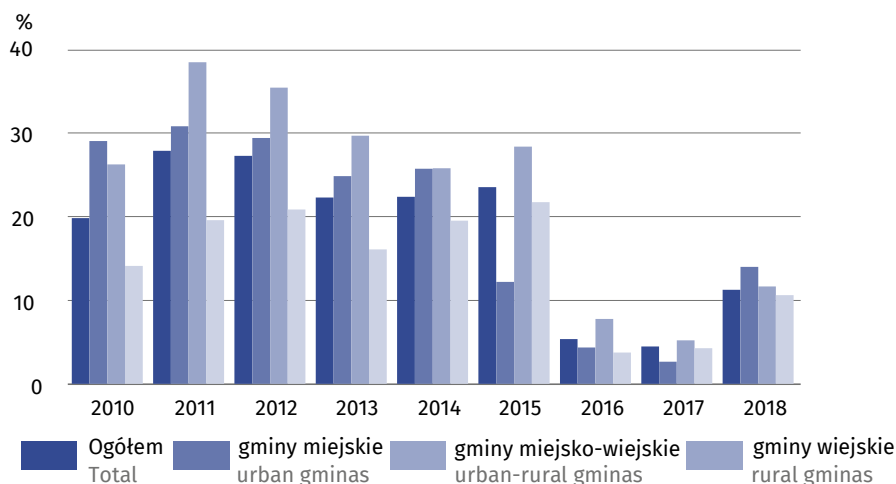
Analizę sytuacji finansowej gmin przeprowadza się również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. W 2018 r. wskaźnik ten dla gmin województwa małopolskiego przyjął wartość 20,7% (2017 r. – 21,5%). Najwyższą wartość wskaźnik odnotowano w gminie miejskiej Zakopane (48,1%), miejsko-wiejskiej Krynica-Zdrój (47,0%) oraz wiejskiej Bolesław (powiat olkuski – 42,6%). Z kolei wskaźnik poniżej 10% wystąpił w 26 gminach wiejskich, najniższy w gminie wiejskiej Budzów (7,6%).

Mapa 3. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej gmin w 2018 r.

Map 3. Rate of profitable financial independence of gminas in 2018

Kolejnym źródłem dochodów ogółem gmin są dotacje. W 2018 r. do budżetów gmin województwa małopolskiego przekazano łącznie 3826 mln zł (o 452 mln zł więcej niż w 2017 r.), co zwiększyło ich udział w strukturze dochodów ogółem (z 33,3% do 34,5%). W łącznej kwocie dotacji, dotacje celowe (z budżetu państwa, z funduszy celowych i z pozostałych źródeł) w wysokości 3398 mln zł stanowiły 88,8%, natomiast dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 i §§ 205 i 625) w kwocie 428 mln zł stanowiły 11,2%. Dotacje z grupy §§ 200 i 620 (42 mln zł) przeznaczone były głównie na inwestycje, a odnotowano je w dochodach 54 gmin. Równocześnie do 162 zwiększyła się liczba gmin, w których budżetach odnotowano dotacje z grupy §§ 205 i 625, czyli celowe na realizację programów i projektów w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w łącznej kwocie 385 mln zł. Z tych dotacji również finansowano głównie inwestycje, na które skierowano 321 mln zł.

Wykres 10. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem gmin według rodzajów gminChart 10. Share of EU grants^a in total grants of gminas by types of gminas

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

Udział dotacji w tworzeniu dochodów ogółem wśród małopolskich gmin był różny. W gminie wiejskiej Raclawice stanowiły 50% dochodów ogółem, a najliczniejsza grupa gmin (101) wykazała ich udział w dochodach ogółem w granicach 30–40%. Z kolei w gminie wiejskiej Bolesław (powiat olkuski) i miejskiej Bukowno dotacja nieznacznie przekroczyła 20% łącznych dochodów.

Na 1 mieszkańca gmin w województwie z dotacji ogółem przypadało średnio 1573 zł. Najwyższe wartości odnotowano w gminach wiejskich: Raclawice (2817 zł), Iwkowa (2760 zł) i Patecznica (2667 zł), natomiast najniższe w gminach miejsko-wiejskich Olkusz (912 zł) i Chrzanów (989 zł) oraz w gminie miejskiej Bukowno (928 zł).

W 2018 r. w dochodach ogółem małopolskich gmin obniżył się udział subwencji z 28,5% w 2017 r. do 27,0%. Łącznie do ich budżetów wpłynęło z tego tytułu 2989 mln zł (o 99 mln zł więcej niż rok wcześniej), ale zmiany w omawianych wcześniej dochodach własnych i dotacjach ogółem spowodowały obniżenie jej udziału w dochodach ogółem. W gminie wiejskiej Lipnica Wielka subwencja stanowiła 46,1% dochodów ogółem, natomiast w gminie miejskiej Zakopane tylko 9,0%. Część oświatowa subwencji ogólnej wynosiła 2133 mln zł (o 71 mln zł więcej od kwoty z 2017 r.) i stanowiła średnio 71,4% subwencji ogólnej, przy czym w budżetach 15 gmin przyznana subwencja występowała w całości jako subwencja oświatowa. W 2018 r. (podobnie jak przed rokiem) nie przyznano subwencji rekompensującej. Uzupelnienie subwencji ogólnej przekazane zostało do 111 gmin na łączną kwotę 19 mln zł (w 2017 r. występowało w 90 gminach), a część wyrównawczą subwencji ogólnej na kwotę 792 mln zł odnotowano w 152 gminach.

W 2018 r. na 1 mieszkańca gmin w województwie z subwencji ogólnej przypadało przeciętnie 1228 zł, tj. o 37 zł więcej, niż w 2017 r., a krańcowe wartości odnotowano w tych samych gminach, co w poprzednich latach, najwyższe w gminie wiejskiej Żegocina (2275 zł), natomiast najniższe w gminie miejskiej Bukowno (474 zł).

2.2. Środki unijne w budżetach gmin

2.2. European Union funds in budgets of gminas

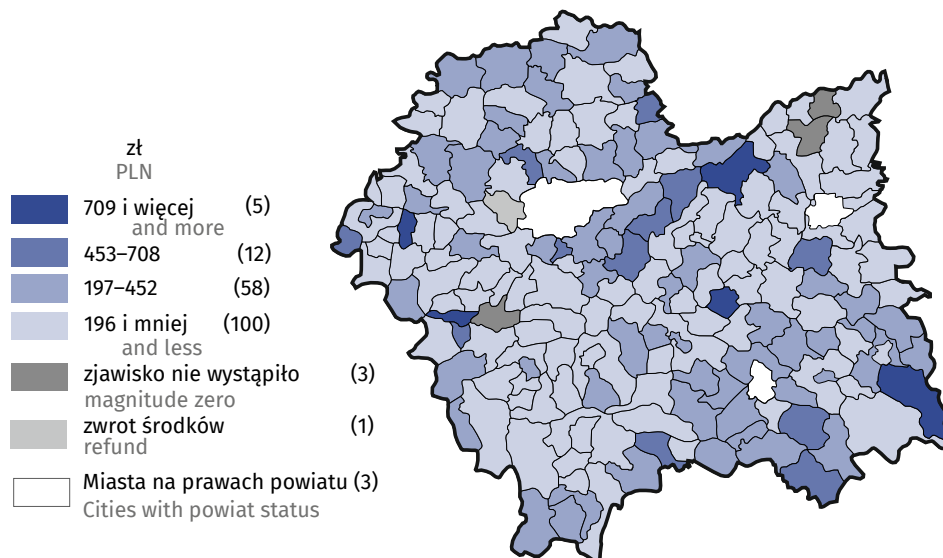
W budżetach gmin w 2018 r. odnotowano blisko 3-krotny wzrost środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Dochody w kwocie 476 mln zł stanowiły 4,3% dochodów ogółem gmin (1,7% w 2017 r.). Nie odnotowano ich jedynie w budżetach 3 gmin: Budzów, Mędrzechów i Olesno, natomiast zwrot środków w kwocie 303 tys. zł wykazano w budżecie gminy wiejskiej Liszki.

W małopolskich gminach dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 49 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 19 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 408 mln zł.

Najwyższe wpływy środków unijnych z wszystkich tytułów ogółem w omawianym roku odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Wieliczka (17 mln zł) i wiejskiej Gdów (10 mln zł). Natomiast wpływy środków poniżej 1 mln zł wystąpiły w 46 gminach w województwie.

Mapa 4. Środki unijne w budżetach gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.
Map 4. European Union funds in budgets of gminas per capita in 2018

Na 1 mieszkańca gmin województwa małopolskiego przypadają średnio 196 zł z tytułu dochodów środków unijnych, przy czym wskaźnik wyższy od przeciętnego odnotowano w 75 gminach. Najwięcej środków w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminach wiejskich: Zembrzyce (962 zł), Szczurowa (896 zł), Przepiszów (851 zł), Iwkowa (832 zł) i Sękowa (758 zł).

W kraju w 2018 r. na 1 mieszkańca gmin z dochodów środków unijnych przypadają 239 zł.

2.3. Wydatki

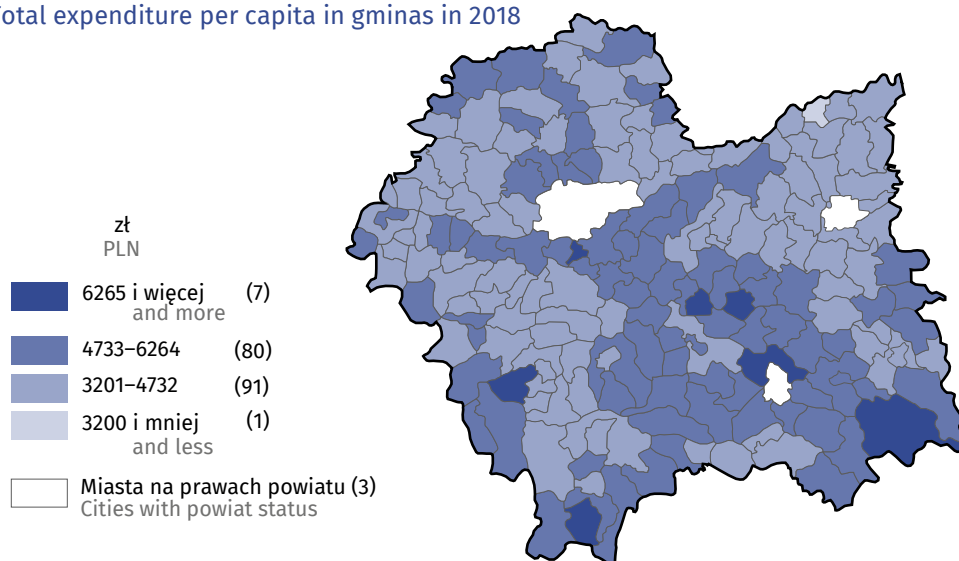
2.3. Expenditure

Wydatki ogółem gmin województwa małopolskiego w 2018 r. wynosiły 11511 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 13,8% w relacji do roku poprzedniego (w kraju wzrost o 13,5%). Wydatki w gminach miejskich zwiększyły się o 10,6%, w gminach miejsko-wiejskich o 13,3%, natomiast w gminach wiejskich o 14,8%.

Wydatki wyższe niż w 2017 r. wykazała zdecydowana większość gmin, a najwyższy wzrost odnotowano w gminie wiejskiej Iwkowa (o 49,2%). Jedynie w 11 gminach odnotowano wydatki niższe od poprzedniego roku, przy czym spadki mieściły się w granicach 0,5–3,6%, za wyjątkiem gminy miejsko-wiejskiej Szczucin, w której wydatki były o 10,5% niższe od 2017 r.

Na 1 mieszkańca gmin w województwie małopolskim w 2018 r. z wydatków ogółem przypadają średnio 4732 zł (o 562 zł więcej niż w 2017 r.), przy czym w gminach miejskich – 5096 zł (o 504 zł), w miejsko-wiejskich – 4514 zł (o 525 zł) i wiejskich – 4848 zł (o 603 zł).

Mapa 5. Wydatki ogółem na 1 mieszkańca gmin w 2018 r.
Map 5. Total expenditure per capita in gminas in 2018

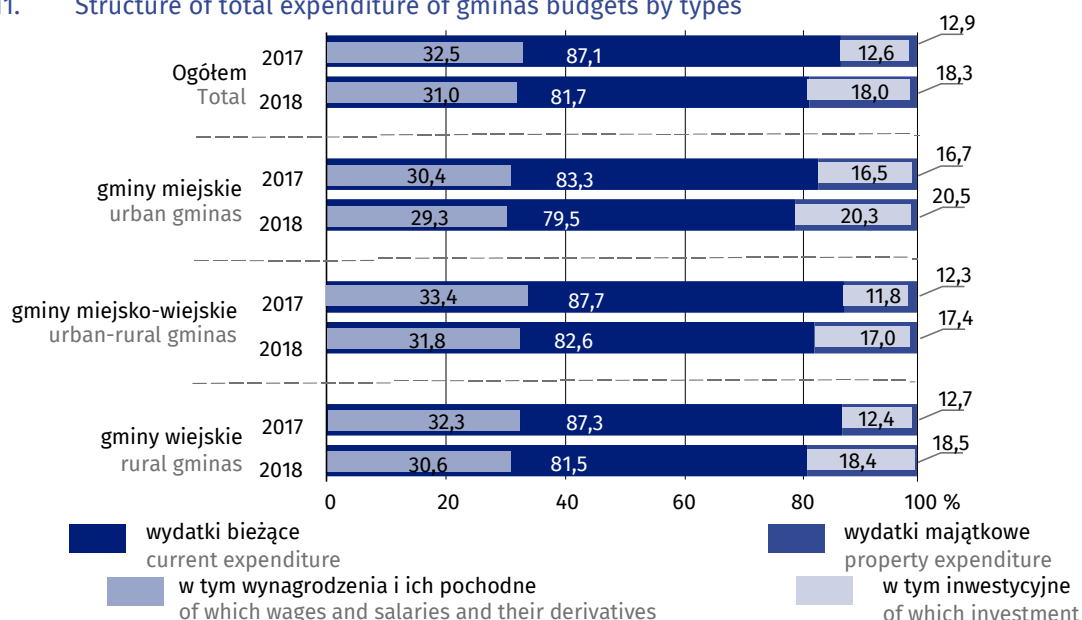

Najwyższe wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły (podobnie jak przed rokiem) w gminie miejskiej Zakopane (6692 zł), a wydatki przekraczające 6500 zł odnotowano w gminach wiejskich: Uście Gorlickie (6540 zł), Żegocina (6539 zł) i Chetmieć (6516 zł). Z kolei najniższe wydatki były w gminie wiejskiej Bolesław (powiat dąbrowski – 3106 zł). W relacji do przeciętnych wartości wydatków gmin na 1 mieszkańca w kraju, małopolskie gminy uzyskały niższe wyniki, z wyjątkiem gmin miejskich, w których średnie wydatki przypadające na 1 mieszkańca o 386 zł przekroczyły średnie wydatki krajowe.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków ogółem gmin w 2018 r. przypadało przeciętnie 4924 zł, przy czym w gminach miejskich – 4710 zł, miejsko-wiejskich – 4847 zł i wiejskich – 5103 zł.

Struktura wydatków ogółem według rodzajów przedstawia, jaka ich część przeznaczona była na prowadzenie bieżącej działalności gminy, czyli na wydatki o charakterze stałym, a jaką część przekazano na działalność inwestycyjną.

Wykres 11. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według rodzajów
Chart 11. Structure of total expenditure of gminas budgets by types

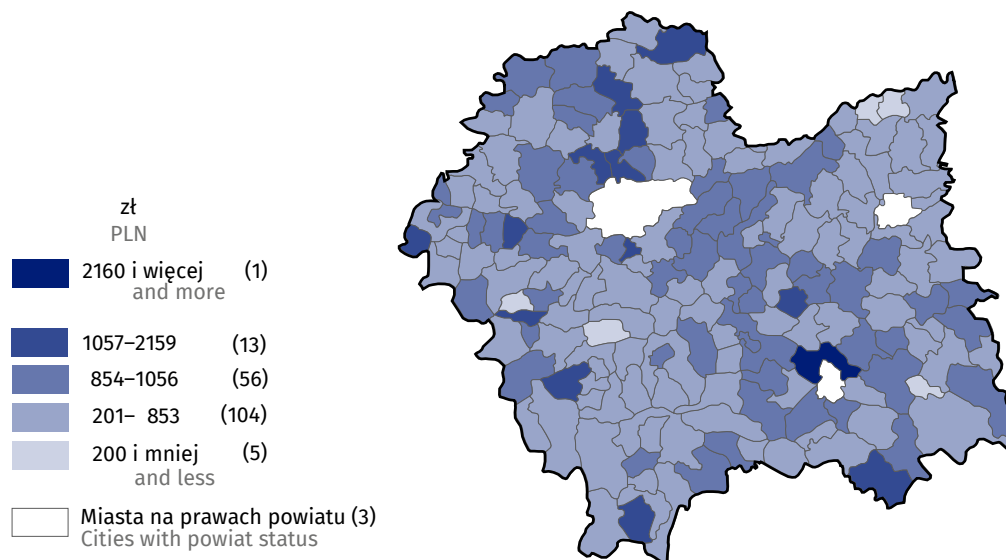
W 2018 r. na wydatki bieżące przekazano 9408 mln zł, tj. o 6,8% więcej niż przed rokiem. Ich udział w wydatkach ogółem wynosił 81,7% wobec 87,1% w 2017 r. W wydatkach bieżących w 2018 r. dominowały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne i stanowiły średnio 37,9% wydatków bieżących, najwięcej w gminie miejsko-wiejskiej Czchów i wiejskiej Żegocina (odpowiednio 47,4% i 47,3%). Wyższe niż w 2017 r. były również wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych, na które przekazano kwotę 2932 mln zł, czyli 31,2% wydatków bieżących (2873 mln zł w 2017 r. – 32,6%). Odnotowano również wzrost wydatków na zakup materiałów i usług, łączna ich kwota 1822 mln zł (wyższa o 208 mln zł) stanowiła 19,4% wydatków bieżących.

Na wydatki majątkowe w 2018 r. z budżetów gmin przekazano 2103 mln zł, tj. o 799 mln zł więcej, niż przed rokiem. Stanowiły one 18,3% wydatków ogółem (12,9% w 2017 r.) i prawie w całości przeznaczone zostały na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę 29 mln zł wykazano w 45 gminach. Ten rodzaj wydatku w większości gmin angażował środki nieprzekraczające 1 mln zł, najwięcej wydatkowano w gminach miejsko-wiejskich Myślenice i Miechów (odpowiednio 4 mln zł i 2 mln zł).

Na wydatki inwestycyjne gminy przeznaczyły 2074 mln zł, z czego 218 mln zł pochodziło z budżetów gmin miejskich, 770 mln zł z gmin miejsko-wiejskich i 1086 mln zł z gmin wiejskich. Wydatki inwestycyjne stanowiły średnio 18,0% wydatków ogółem gmin, przy czym obciążenie budżetów gmin było różne – od 2,4% wydatków ogółem w gminie wiejskiej Mędrzechów do 37,3% w gminie wiejskiej Chełmiec. Zwiększenie skali prowadzonych inwestycji, widoczne we wszystkich typach gmin, znalazło odbicie w ilości środków przekazanych na ten cel w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 6. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gmin w 2018 r.

Map 6. Investment expenditure per capita in gminas in 2018

W 2018 r. na 1 mieszkańca gmin w województwie z wydatków inwestycyjnych przypadło średnio 853 zł (o 328 zł więcej, niż w 2017 r.), przy czym w gminach miejskich – 1035 zł (o 278 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 769 zł (o 297 zł) i wiejskich – 890 zł (o 363 zł). Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano w gminie wiejskiej Chełmiec (2432 zł), a najmniej w gminie wiejskiej Mędrzechów (93 zł).

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków inwestycyjnych w 2018 r. przypadło przeciętnie 1000 zł, przy czym w gminach miejskich – 888 zł, miejsko-wiejskich – 946 zł i wiejskich – 1105 zł.

Niezmienne od lat pozostały główne kierunki wydatków gmin, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. W 2018 r. w 6 działach (wymienionych według wielkości zaangażowanych środków), tj. Oświata i wychowanie, w 3 działach finansujących zadania

w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁴ łącznie, Gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz Transport i łączność zaangażowano 77,3% wydatków ogółem.

Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie przeznaczono 3609 mln zł, tj. o 8,8% więcej niż w 2017 r. Wydatki w tym dziale stanowiły 31,4% wydatków ogółem, przy czym w gminie wiejskiej Spytkowice sięgały połowy całego budżetu. Poniesione wydatki to głównie wydatki bieżące, gdyż wydatki majątkowe (przeznaczone głównie na inwestycje) stanowiły przeciętnie 7,3% całej kwoty przeznaczonej na oświatę. Zaznaczyć należy, że w 22 gminach wydatki w tym dziale występowały wyłącznie jako wydatki bieżące. Wśród wydatków bieżących w tym dziale wyraźnie przeważały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne. Stanowiły średnio 71,6% wydatków bieżących, a w gminach wiejskich Moszczenica i Gródek nad Dunajcem oraz miejsko-wiejskiej Dobczyce przekroczyły nawet 82% tych wydatków. W 144 gminach wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne przekroczyły również przyznaną subwencję oświatową, najwięcej w gminach miejsko-wiejskich: Skawina, Myślenice, Brzesko i Olkusz oraz w miejskiej Oświęcim. Z ogólnej kwoty wydatków gmin zrealizowanych w dziale Oświata i wychowanie na prowadzenie szkół podstawowych przeznaczono 54,1%, natomiast na gimnazja i przedszkola odpowiednio 11,6% i 17,6%.

W 2018 r. z wydatków w dziale Oświata i wychowanie, na 1 mieszkańca gmin w województwie przypadło średnio 1484 zł, najwięcej w gminie wiejskiej Żegocina (2580 zł), a najmniej (857 zł) w gminie wiejskiej Bolesław (pow. dąbrowski).

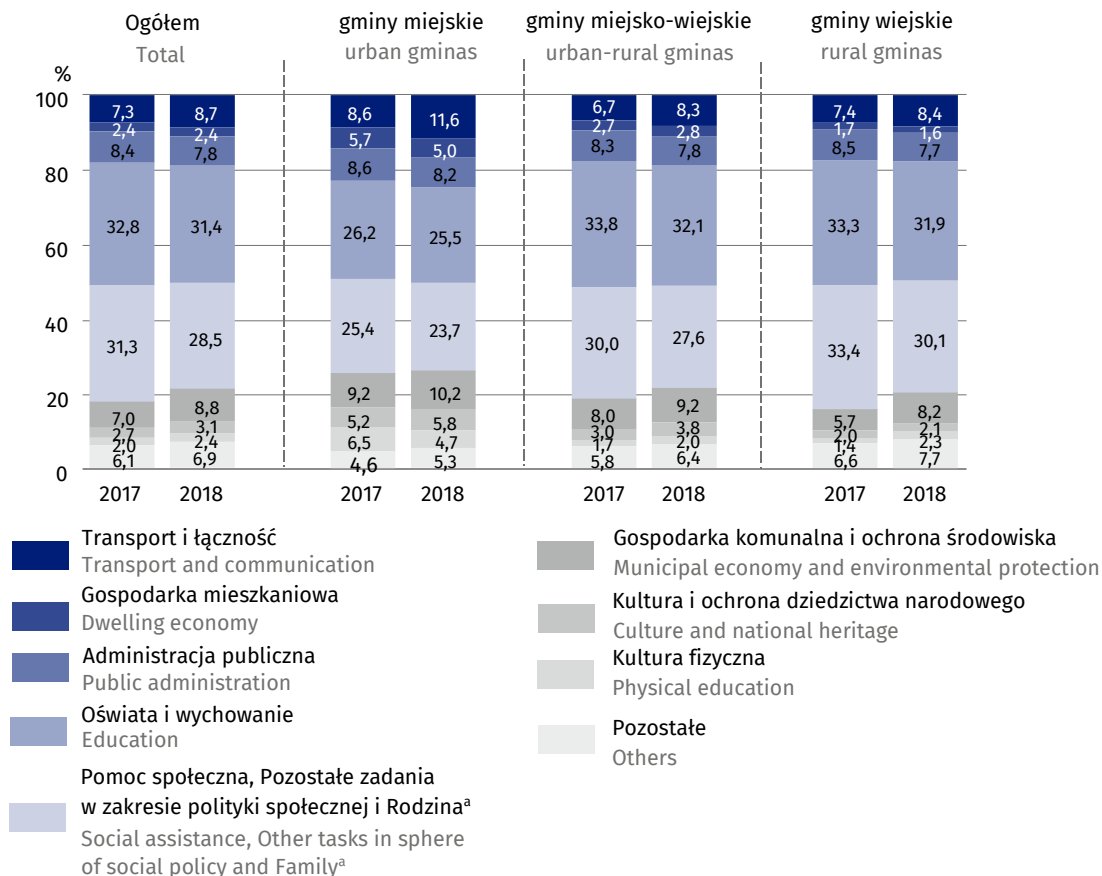
Na finansowanie zadań w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁵ gminy przeznaczyły 3284 mln zł, tj. 28,5% wydatków ogółem. Na wypłaty świadczenia wychowawczego z budżetów gmin wydatkowano 1762 mln zł, co stanowiło 53,7% wydatków gmin w ramach trzech wymienionych działów. Wydatki w tych działach w różnym stopniu obciążały budżety gmin, najwięcej, ponad 40% całego budżetu w gminach wiejskich: Lipinki, Radgoszcz i Ropa. Równocześnie w gminie miejskiej Zakopane wydatki z zakresu pomocy społecznej i wsparcia rodzin stanowiły najmniej – 16,6% ogółu wydatków gminy. Oprócz świadczenia wychowawczego, środki przeznaczone były również na wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków i jako pomoc w naturze, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny.

W 2018 r. zwiększyły się wydatki gmin zrealizowane w dziale Transport i łączność. W tym dziale gminy zaangażowały kwotę 996 mln zł (o 262 mln zł wyższą od 2017 r.), co stanowiło 8,7% ich wydatków ogółem. W strukturze wydatków działu według rodzajów przeważały wydatki majątkowe (58,6%), które prawie w całości przeznaczono na inwestycje. W gminach: wiejskich Gołcza i Książ Wielki, miejskiej Mszana Dolna oraz w miejsko-wiejskich Zator i Świątniki Górne wydatki inwestycyjne przekroczyły 90% całego działu. Z kolei w gminach wiejskich: Trzciana, Bolesław (pow. dąbrowski), Ropa, Rytro, Spytkowice i Budzów poniesione wydatki finansowały wyłącznie działalność bieżącą.

⁴ Działy: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina (Wprowadzony od 01.01.2017 r.; Dz.U. z 2016 r., poz. 1121).

⁵ Jw.

Wykres 12. Struktura wydatków ogółem budżetów gmin według działów
Chart 12. Structure of total expenditure of gminas budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.
 a Introduced since 1st January 2017.

Wysoką pozycję w strukturze wydatków gmin w województwie małopolskim w 2018 r. zajmowały również wydatki w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, na który przekazano łącznie 1008 mln zł, tj. 8,8% wydatków ogółem. Najwięcej środków – 556 mln zł, czyli 55,2% łącznych wydatków w tym dziale zaangażowano w zakresie gospodarki ściekami i ochrony wód oraz gospodarki odpadami, przy czym w gminach wiejskich: Łabowa, Sękowa i Lipnica Wielka tylko w tym zakresie zrealizowano prawie całą pulę środków przeznaczonych na ten dział.

2.4. Wynik finansowy

2.4. Financial result

Rok 2018 małopolskie gminy zakończyły deficytem budżetowym w wysokości 438 mln zł (rok 2017 zakończyły nadwyżką budżetową w wysokości 18 mln zł). Zmieniła się liczba gmin kończących rok dodatnim i ujemnym wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową w wysokości 68 mln zł wykazały 52 gminy, natomiast deficyt budżetowy w wysokości 506 mln zł wystąpił w 127 gminach.

Tablica 3. Liczba gmin według relacji ich wyniku finansowego do dochodów
Table 3. Number of gminas by relation of their financial result to revenue

Wyszczególnienie Specification a–2017 b–2018	Relacja wyniku do dochodów w % Relation of result to revenue in %						
	razem total	5,0 i mniej and less	5,1–10,0	10,1–15,0	15,1–20,0	powyżej 20,0 above	
Z nadwyżką budżetową With budget surplus	a b	98 52	78 45	17 7	2 –	1 –	– –
Z deficytem budżetowym With budget deficit	a b	81 127	54 62	25 42	2 15	– 3	– 5

Zmiany w wyniku finansowym gmin znalazły odbicie w jego relacji do osiągniętych dochodów ogółem. Liczba gmin, które zakończyły rok nadwyżką budżetową obniżyła się we wszystkich przedziałach, najwięcej w przedziałach od 5,0% i mniej do 5,1–10,0%. Z kolei w przypadku deficytu budżetowego wzrosła liczba gmin wykazująca ujemny wynik finansowy, najwięcej, bo 7,5-krotnie w przedziale 10,1–15,0% w relacji do dochodów. Odnotowano również gminy, których deficyt budżetowy przekroczył 20% uzyskanych dochodów ogółem. Były to gminy: miejska Zakopane i wiejskie Bystra-Sidzina, Iwanowice, Chetmiec i Spytkowice.

2.5. Przychody i rozchody

2.5. Revenues and expenses

W 2018 r. przychody ogółem gmin województwa małopolskiego wynosiły 1409 mln zł (52,9% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 408 mln zł wyższe od środków zgromadzonych w 2017 r. Pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz z środków z prywatyzacji majątku. Kredyty i pożyczki w kwocie 776 mln zł stanowiły 55,1%, a środki z prywatyzacji w kwocie 498 mln zł (35,3%). Wystąpiły jeszcze przychody z dwóch tytułów nadwyżka z lat ubiegłych w kwocie 128 mln zł (9,1% łącznych przychodów gmin) oraz spłaty udzielonych pożyczek w kwocie 7 mln zł (0,5%).

Rozchody ogółem gmin w 2018 r. wyniosły 408 mln zł i były o 6 mln zł wyższe od poprzedniego roku. Wśród rozchodów dominowały spłaty kredytów i pożyczek – 387 mln zł (94,9%). Pozostałe pozycje rozchodów, to pożyczki udzielone – 16 mln zł (3,9%) oraz wykup papierów wartościowych – 5 mln zł (1,2%).

Zagregowany wynik małopolskich gmin za 2018 r. był ujemny i wynosił 506 mln zł. Kredyty i pożyczki w kwocie 381 mln zł pokryły deficyt w 75,4%, nadwyżka z lat ubiegłych – 35 mln zł w 6,9%, wolne środki – 86 mln zł w 17,0%, a sprzedaż papierów wartościowych – 4 mln zł (0,7%).

W kraju deficyt budżetowy gmin w 2018 r. w kwocie 6709 mln zł został sfinansowany przez sprzedaż papierów wartościowych (111 mln zł – 1,7%), kredyty i pożyczki (4849 mln zł – 72,3%), nadwyżkę z lat ubiegłych (537 mln zł – 8,0%) i wolne środki (1212 mln zł – 18,0%).

2.6. Zadłużenie gmin

2.6. Debt of gminas

Zobowiązania ogółem gmin województwa małopolskiego w 2018 r. wynosiły 2984 mln zł i były o 14,5% wyższe w relacji do 2017 r. Wystąpiły w 175 gminach, nie stwierdzono ich w gminie miejsko-wiejskiej Wadowice oraz w gminach wiejskich: Jerzmanowice-Przebinia, Nawojowa i Budzów.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2018 r. kredyty i pożyczki w kwocie 2941 mln zł stanowiły średnio 98,6% (w tym kredyty długoterminowe 98,3%) i wystąpiły we wszystkich gminach wykazujących zadłużenie. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 40 mln zł stanowiły 1,3% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w gminach miejsko-wiejskich Brzesko i Olkusz oraz wiejskiej Raciechowice. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadła na wymagalne zobowiązania – 2 mln zł (0,1%).

Tablica 4. Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych

Table 4. Liabilities of gminas by types of debt

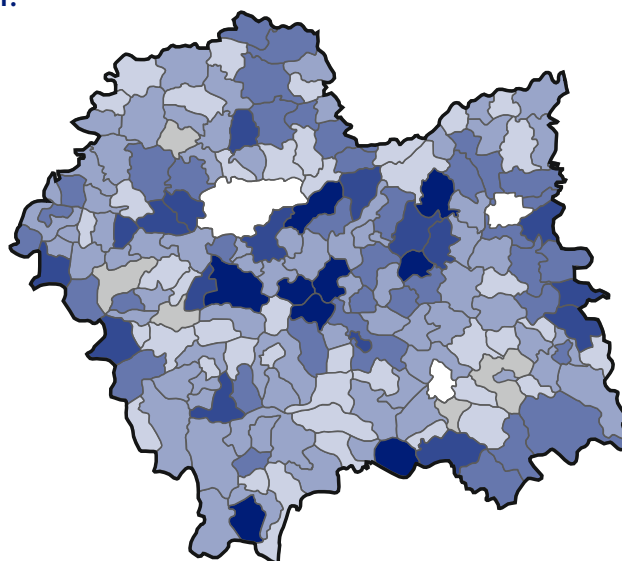
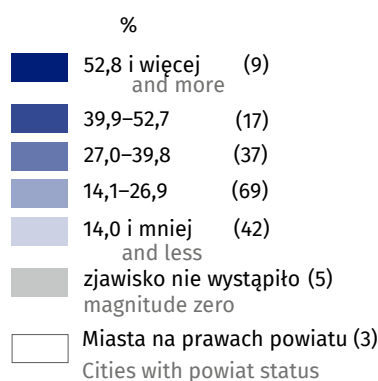
Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	mln zł million PLN		2017=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	2605,1	2983,6	114,5
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	38,7	40,2	103,8
w tym długoterminowe of which long-term	38,7	40,2	103,8
Kredyty i pożyczki Credits and loans	2565,4	2941,4	114,7
w tym długoterminowe of which long-term	2563,3	2931,5	114,4
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	1,0	2,0	203,3
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,2	0,7	372,7

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem gmin w 2018 r. wynosiły 30095 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 252 mln zł stanowiły 0,8%, kredyty i pożyczki 29754 mln zł – 98,9% (w tym kredyty długoterminowe 98,0%), a wymagalne zobowiązania 89 mln zł – 0,3%.

Mapa 7. Wskaźnik zadłużenia gmin w 2018 r.

Map 7. Debt ratio of gminas in 2018

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia gmin w województwie małopolskim w 2018 r. wynosił 26,9% i był wyższy o 1,2 p. proc. od wskaźnika z 2017 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w 95 gminach, przy czym w 75 wzrost ten nie przekraczał 10%. Najwyższy wskaźnik zadłużenia (77,9%) wystąpił w gminie miejsko-wiejskiej Myślenice, natomiast najwięcej zwiększył się w gminie miejsko-wiejskiej Libiąż (o 27,5 p. proc.). Największe obniżenie wskaźnika zadłużenia w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano w gminie wiejskiej Gręboszów (o 72,3 p. proc.), która w danych za 2017 r. wykazała najwyższy poziom zadłużenia wśród małopolskich gmin.

Rozdział 3. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu

Chapter 3. Financial management of cities with powiat status

W 2018 r. dochody ogółem miast na prawach powiatu były wyższe niż w 2017 r. Zmianie uległa ich struktura według rodzajów: zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył udział subwencji. Szybciej niż dochody ogółem zwiększyły się wydatki ogółem, a ich struktura według rodzajów w niewielkim stopniu odbiegała od poprzedniego roku. Różnice w tempie wzrostu dochodów ogółem i wydatków ogółem spowodowały pogorszenie wyniku finansowego. Zagregowany wynik finansowy był ujemny, ale znacznie niższy niż w 2017 r.

3.1. Dochody

3.1. Revenue

W 2018 r. w budżetach miast na prawach powiatu województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 6623 mln zł, tj. o 7,8% wyższe niż przed rokiem (w kraju wzrost o 8,9%). Udział dochodów miast na prawach powiatu województwa w dochodach w kraju tego typu jednostek obniżył się z 7,8% w 2017 r. do 7,7%, ale przeciętne dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca kolejny rok z rzędu były wyższe niż w kraju.

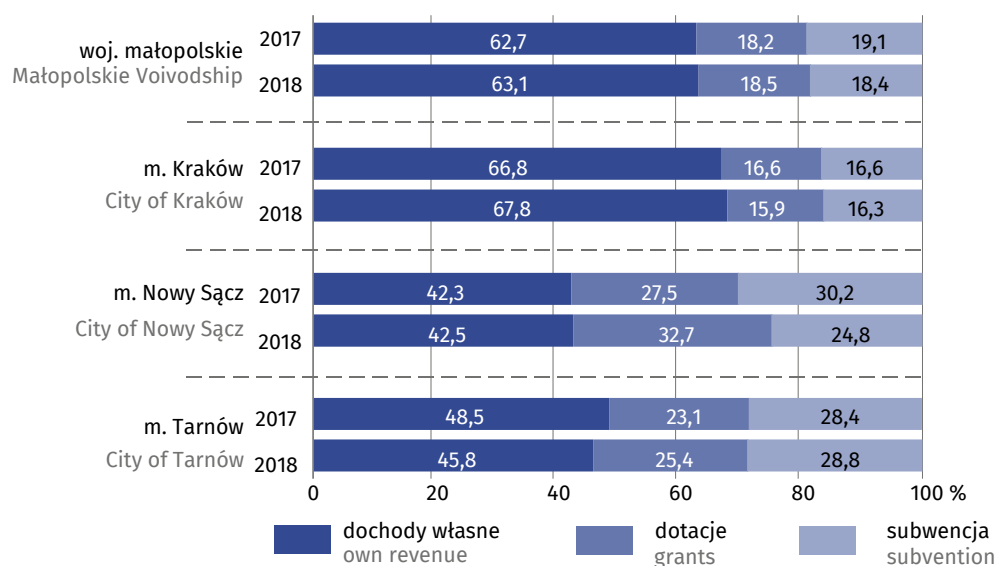
Z dochodów ogółem na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu województwa w 2018 r. przypadało średnio 6878 zł (o 480 zł więcej niż w 2017 r.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Nowym Sączu (7562 zł), a następnie w Krakowie (6897 zł) i Tarnowie (6224 zł).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2018 r. z dochodów ogółem przypadało przeciętnie 6791 zł.

Nieznacznie zmieniła się struktura dochodów ogółem według rodzajów – zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył subwencji. Dochody własne stanowiły 63,1%, dotacje – 18,5%, a subwencje – 18,4%, wobec odpowiednio 62,7%, 18,2% i 19,1% w 2017 r.

Wykres 13. Struktura dochodów ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów

Chart 13. Structure of total revenue of cities with powiat status budgets by types

Dochody własne małopolskich miast na prawach powiatu w 2018 r. wynosiły 4183 mln zł i były (podobnie jak w kraju) średnio o 8,5% wyższe niż przed rokiem. Ich wzrost odnotowano w budżecie Nowego Sącza o 24,6% i Krakowa o 8,7%, a spadek o 4,4% w budżecie Tarnowa. Nadal najwyższy udział dochodów własnych

w dochodach ogółem miał miejsce w budżecie Krakowa (67,8%), natomiast w pozostałych miastach nie przekroczył 50%.

Nie zmieniły się główne źródła dochodów własnych. Składały się na nie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (PIT i CIT – 48,1%), podatku od nieruchomości (15,9%), dochody z majątku (5,5%) oraz pozostałe dochody – łącznie ze środkami ze źródeł pozabudżetowych (25,5%).

Z tytułu podatku dochodowego PIT i CIT do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęło łącznie 2014 mln zł (1856 mln zł z PIT i 158 mln zł z CIT), czyli o 300 mln zł więcej niż w 2017 r. Na tym wyniku zaważyły wpływy obu podatków do budżetu Krakowa (łącznie o 269 mln zł wyższe), gdyż zmiany we wpływach podatków do budżetów Nowego Sącza i Tarnowa były nieporównywalnie niższe (wzrost odpowiednio o 16 mln zł i o 14 mln zł).

Kolejnym źródłem dochodów własnych były wpływy z podatku od nieruchomości, które w 2018 r. wynosiły łącznie 666 mln zł, czyli o 4,7% więcej niż przed rokiem. Ich udział w tworzeniu dochodów własnych miast był następujący: w Krakowie stanowiły 14,8%, w Nowym Sączu 19,6%, a w Tarnowie 26,2%.

Dochody określane jako pozostałe, od kilku już lat, w zbliżonym stopniu uczestniczą w tworzeniu dochodów własnych. W 2018 r. łączna ich kwota 1067 mln zł stanowiła 25,5% dochodów własnych małopolskich miast na prawach powiatu. Wchodzące w ich skład środki pozyskane ze źródeł pozabudżetowych (16 mln zł) prawie w całości odnotowano w budżecie Krakowa.

Istotnym źródłem dochodów własnych były również dochody z majątku, a ich kwota 230 mln zł przewyższyła o 8 mln zł kwotę z 2017 r. Na ten wynik miał wpływ wzrost dochodów o 32 mln zł w budżecie Nowego Sącza, gdyż w Krakowie i Tarnowie odnotowano spadek odpowiednio o 20 mln zł i o 4 mln zł.

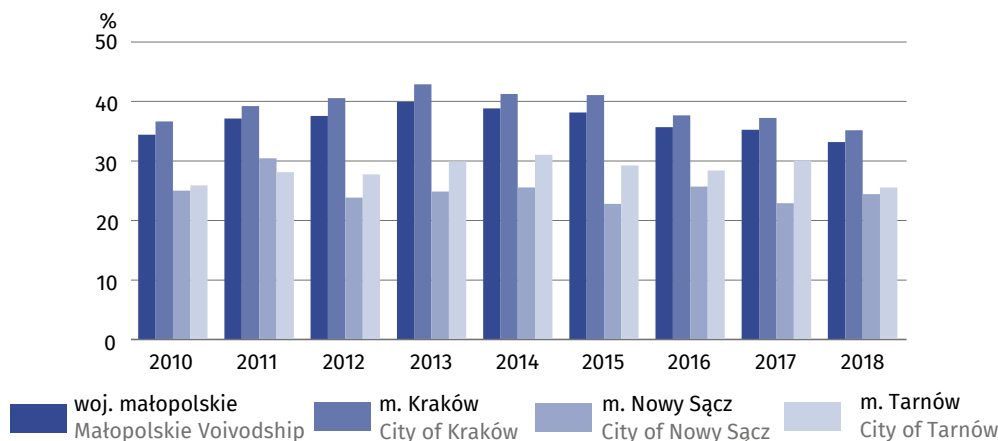
W 2018 r. z dochodów własnych miast na prawach powiatu województwa na 1 mieszkańca przypadało średnio 4344 zł (o 331 zł więcej niż w roku poprzednim), przy czym w Krakowie – 4679 zł (o 360 zł więcej), w Nowym Sączu – 3217 zł (o 636 zł), a w Tarnowie – 2852 zł (o 117 zł mniej).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2018 r. z dochodów własnych przypadało przeciętnie 4162 zł.

Sytuację finansową miast na prawach powiatu województwa małopolskiego można ocenić również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ten przyjmował wartości zawarte w przedziale od 34,0% w 2010 r. do 39,4% w 2013 r. W omawianym roku wynosił 32,8%, czyli o 2,1 p. proc. mniej niż w 2017 r. (w Krakowie – 34,8%, w Nowym Sączu – 24,1%, a w Tarnowie – 25,2%). Wśród małopolskich miast na prawach powiatu, na przestrzeni lat 2010–2018 najwyższą wartość wskaźnik osiągał w Krakowie (w granicach 36,2% do 42,4%).

Wykres 14. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej miast na prawach powiatu

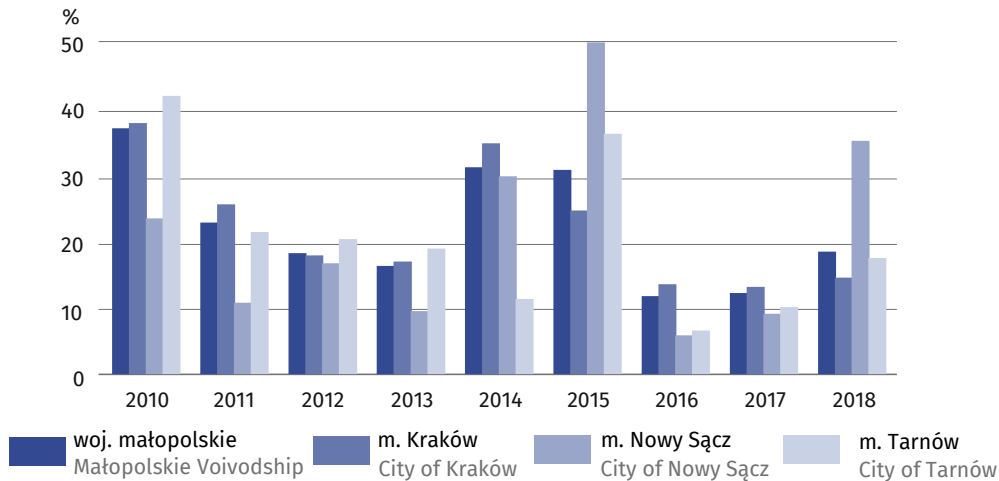
Chart 14. Rate of profitable financial independence of cities with powiat status

W 2018 r. zwiększyła się kwota dotacji zasilająca budżety miast na prawach powiatu województwa. Wpłynęło do nich 1223 mln zł (o 104 mln zł więcej niż przed rokiem), z czego 172 mln zł skierowano na inwestycje. Wśród dotacji, dotacje celowe w kwocie 999 mln zł stanowiły 81,7% i przekazane były głównie z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej (823 mln zł) oraz na uzupełnienie środków finansujących zadania własne (133 mln zł). Dotacje z państwowych funduszy celowych w kwocie 2 mln zł stanowiły 0,2% dotacji celowych ogółem i skierowane zostały głównie do budżetu Krakowa.

Wykres 15. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem miast na prawach powiatu

Chart 15. Share of EU grants^a in total grants of cities with powiat status

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

W ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013 (dotacje §§ 200 i 620) do budżetów miast wpłynęło 8 mln zł, co stanowiło 0,7% łącznej kwoty dotacji, a odnotowano je w budżecie Nowego Sącza. Dotacje §§ 205 i 625, czyli z zakresu realizowania programów z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020 w łącznej kwocie 216 mln zł wpłynęły do budżetów wszystkich miast, do Krakowa – 122 mln zł, Nowego Sącza – 64 mln zł i Tarnowa – 30 mln zł.

W 2018 r. do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęły środki w postaci subwencji ogólnej w kwocie 1217 mln zł (o 45 mln zł wyższej niż w 2017 r.), jednak jej udział w dochodach ogółem obniżył się o 0,7 p. proc. w relacji do roku poprzedniego. Przekazana subwencja wystąpiła głównie w postaci subwencji oświatowej (1168 mln zł). Wśród pozostałych części subwencji ogólnej nie odnotowano subwencji rekompensującej, część równoważącą (42 mln zł) i uzupełnienie subwencji ogólnej (6 mln zł) przyznano wszystkim miastom, a część wyrównawcza (598 tys. zł) wystąpiła w budżetach Nowego Sącza i Tarnowa.

3.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu

3.2. European Union funds in budgets of cities with powiat status

W 2018 r. do budżetów miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wpłynęło 233 mln zł (o 63,9% więcej niż przed rokiem) w postaci środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Stanowiły 3,5% dochodów ogółem tej kategorii jednostek samorządowych.

W miastach na prawach powiatu województwa małopolskiego dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 8 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 6 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 219 mln zł.

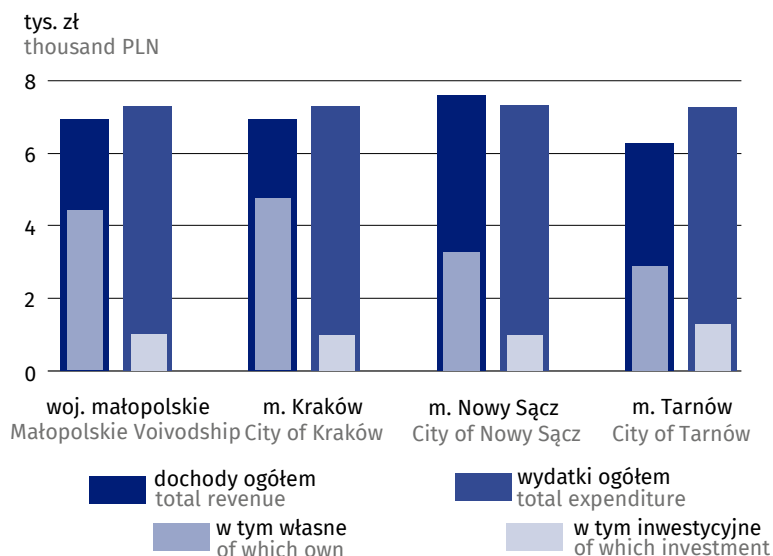
W 2018 r. nie zmieniła się kolejność beneficjentów środków unijnych, nadal przeważająca część – 130 mln zł przeszła do budżetu Krakowa (55,9%), a pozostałe środki przypadły na budżety Nowego Sącza – 73 mln zł (31,2%) i Tarnowa – 30 mln zł (12,9%).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2018 r. przypadało średnio 242 zł z tytułu dochodów środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, najwięcej w Nowym Sączu (865 zł), a następnie Tarnowie (275 zł) i w Krakowie (169 zł).

W kraju w 2018 r. na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu z dochodów środków unijnych przypadało 342 zł.

Wykres 16. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w 2018 r.

Chart 16. Revenue and expenditure per capita in cities with powiat status in 2018

3.3. Wydatki

3.3. Expenditure

W 2018 r. wydatki ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wynosiły 6973 mln zł i były o 12,5% wyższe niż przed rokiem. W Krakowie wydatki wzrosły o 11,1%, w Nowym Sączu o 20,2%, a w Tarnowie o 17,0%. W kraju wydatki wszystkich miast na prawach powiatu były wyższe o 10,8%, stąd też udział małopolskich miast w wydatkach krajowych zwiększył się z 7,9% w 2017 r. do 8,0%.

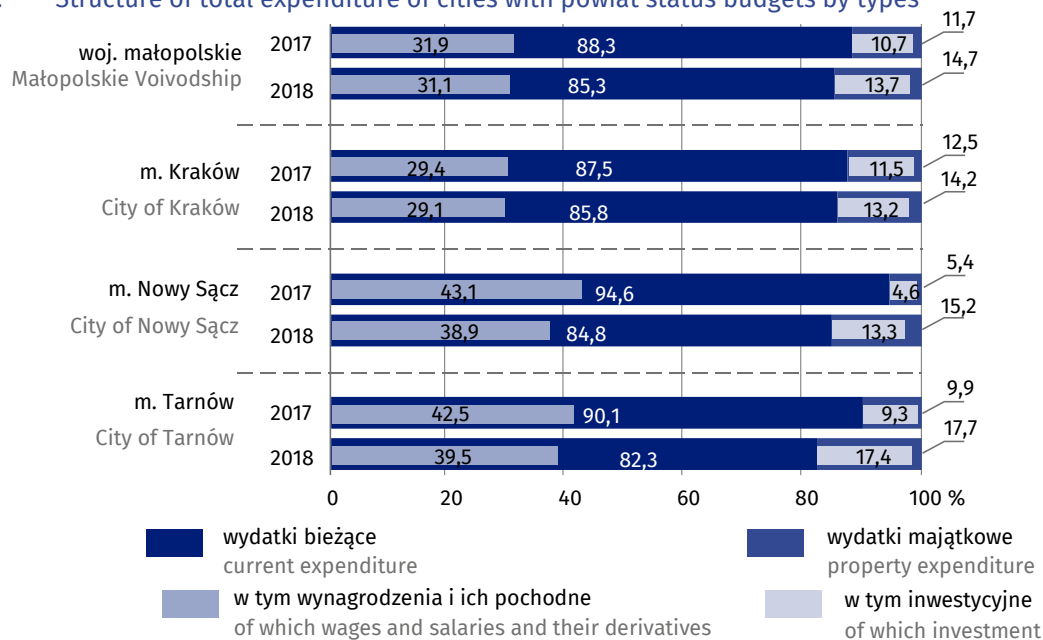
W omawianym roku w strukturze wydatków ogółem rozpatrywanych według rodzajów odnotowano obniżenie udziału wydatków bieżących z 88,3% do 85,3%. Wydatki bieżące w kwocie 5947 mln zł (wyższe o 473 mln zł niż w 2017 r.) rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (2169 mln zł), zakup materiałów i usług (1884 mln zł) oraz dotacje (787 mln zł). Struktura tych trzech wymienionych rodzajów wydatków (łącznie 81,4%) pozostała na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku. Wśród pozostałych rodzajów wydatków bieżących w 2018 r. odnotowano wyższe wydatki na obsługę długu publicznego, które osiągnęły poziom 76 mln zł (74 mln zł w 2017 r.).

Na wydatki majątkowe w 2018 r. w miastach na prawach powiatu województwa małopolskiego przekazano 1026 mln zł (o 303 mln zł więcej niż w 2017 r.), co stanowiło 14,7% wydatków ogółem. Na wydatki inwestycyjne przeznaczono 954 mln zł, a na zakup akcji i udziałów w spółkach kwotę 72 mln zł, przy czym z budżetu Krakowa przekazano 58 mln zł, Nowego Sącza – 12 mln zł, a Tarnowa – 2 mln zł.

Z wydatków ogółem na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w województwie w 2018 r. przypadało średnio 7242 zł (o 790 zł więcej niż w 2017 r.), w tym z wydatków inwestycyjnych 991 zł (o 299 zł więcej).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2018 r. z wydatków ogółem przypadało przeciętnie 6911 zł, w tym z wydatków inwestycyjnych 1085 zł.

Wykres 17. Struktura wydatków ogółem budżetów miast na prawach powiatu według rodzajów
Chart 17. Structure of total expenditure of cities with powiat status budgets by types

Nie zmieniły się główne kierunki wydatków miast na prawach powiatu, analizowane według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków Ministerstwa Finansów. Podobnie, jak w poprzednich latach, w 2018 r. w działach: Transport i łączność, Oświata i wychowanie oraz na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁶ wykorzystano 61,9% łącznych wydatków.

Finansowanie zadań z zakresu działu Transport i łączność pochłonęło 1143 mln zł, czyli 16,4% wydatków ogółem. Podobnie jak w latach poprzednich, wydatki w tym dziale, w najwyższym stopniu obciążały budżet Krakowa, z którego przekazano na ten cel 949 mln zł, czyli 17,0% całego budżetu (w Nowym Sączu 96 mln zł – 15,7%, a w Tarnowie 98 mln zł – 12,4%). Na działalność bieżącą przeznaczono 863 mln zł, a 280 mln zł na wydatki majątkowe. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyły się wydatki na inwestycje, na które przekazano 276 mln zł (o 98 mln zł więcej), czyli 28,9% łącznych wydatków inwestycyjnych w tej kategorii jednostek samorządowych w województwie.

Wydatki małopolskich miast na prawach powiatu na zadania w dziale Oświata i wychowanie wynosiły 1845 mln zł, co stanowiło 26,5% wydatków ogółem. Były wyższe o 188 mln zł od wydatków z 2017 r., ale ich udział w wydatkach ogółem pozostał na zbliżonym poziomie. Środki skierowano głównie na finansowanie działalności bieżącej, gdyż wydatki majątkowe stanowiły 4,5% wydatków w tym dziale. Subwencja oświatowa przekazana z budżetu państwa pokryła średnio wydatki tego działu w 63,3%, a należy pamiętać, że miasta realizują jeszcze zadania w zakresie oświaty w ramach działu Edukacyjna opieka wychowawcza, na który w 2018 r. przekazano 275 mln zł. Finansowanie szkół podstawowych i gimnazjów (łącznie z dowożeniem uczniów) stanowiło wydatek 683 mln zł (37,0%), szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych) – 234 mln zł (12,7%), a przedszkoli – 378 mln zł (20,5%).

Wydatki w obszarze pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁷, wynosiły łącznie 1330 mln zł, czyli 19,1% wydatków ogółem małopolskich miast na prawach powiatu. Były o 95 mln zł wyższe od wydatków z poprzedniego roku głównie z uwagi na wypłatę świadczenia wychowawczego oraz świadczenia Dobry Start. Wyższe środki przeznaczone zostały również na utrzymanie infrastruktury w tym zakresie (m.in. domy pomocy społecznej,

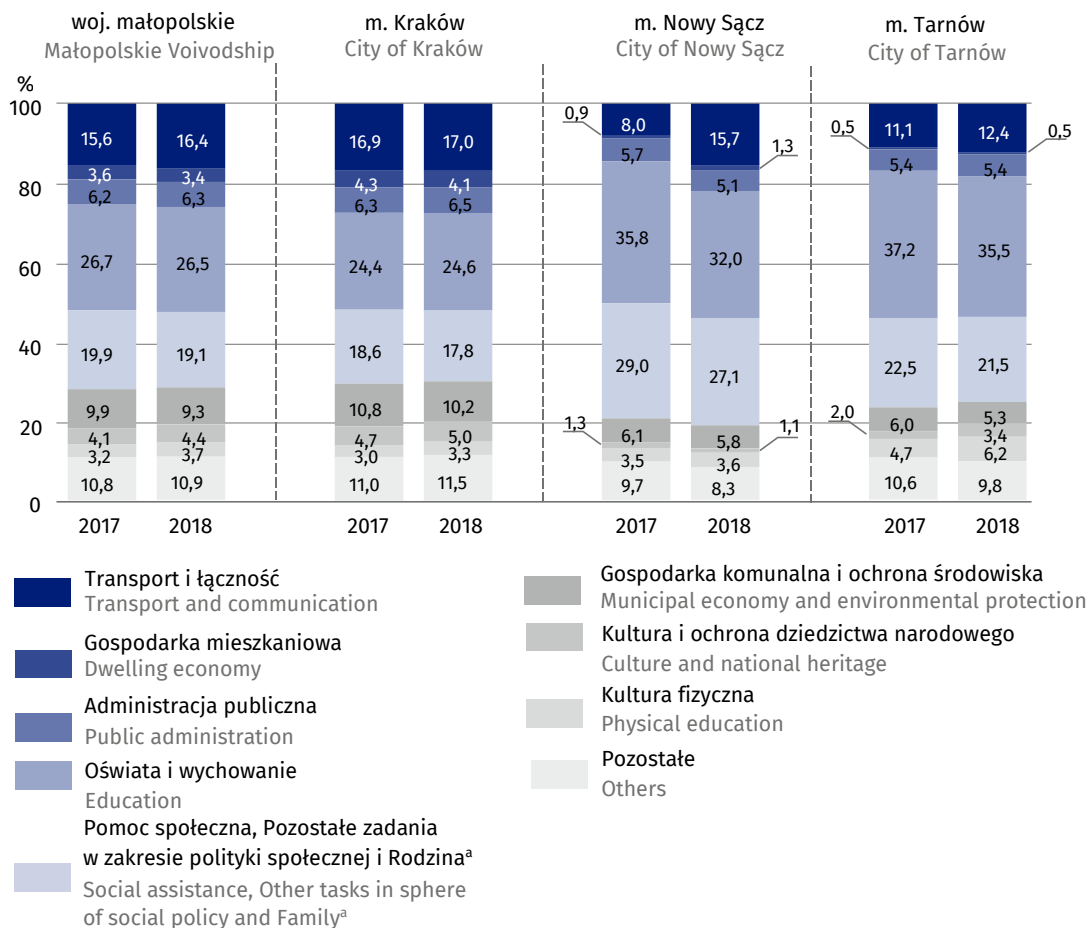
⁶ Działy: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina (Wprowadzony od 01.01.2017 r.; Dz.U. z 2016 r., poz. 1121).

⁷ Jw.

placówki opiekuńczo-wychowawcze), jak i na pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej w formie zasiłków. Zaznaczyć należy, że w wydatkach związanych zwłaszcza z utrzymaniem infrastruktury dominował Kraków, gdyż z jego budżetu pochodziło 81,0% środków wydatkowanych ogółem na prowadzenie domów pomocy społecznej i 78,7% przeznaczonych na działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 18. Struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu według działów

Chart 18. Structure of expenditure of cities with powiat status budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.

a Introduced since 1st January 2017.

3.4. Wynik finansowy

3.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy małopolskich miast na prawach powiatu za 2018 r. był ujemny i wyniósł minus 350 mln zł (w ubiegłym roku ujemny wynik w wysokości minus 52 mln zł). Deficytem budżetowym w wysokości 374 mln zł zamknęły się budżety w Krakowie i w Tarnowie, natomiast w Nowym Sączu wykazano nadwyżkę budżetową w wysokości 24 mln zł.

Zmieniła się relacja wyniku do dochodów ogółem. O ile w 2017 r. stanowił średnio minus 0,8% dochodów, to w 2018 r. było to minus 5,3%. Relacja wyniku do dochodów ogółem w Krakowie i w Tarnowie stanowiła odpowiednio: minus 5,0% i minus 15,9%, a w Nowym Sączu plus 3,8%.

3.5. Przychody i rozchody

3.5. Revenues and expenses

W 2018 r. przychody ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego wynosiły 832 mln zł (31,3% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 42,1% wyższe od środków zgromadzonych w 2017 r. Pochodziły z kredytów i pożyczek oraz ze środków pochodzących z prywatyzacji majątku. Kredyty i pożyczki w kwocie 526 mln zł stanowiły 63,1%, a środki z prywatyzacji 306 mln zł – 36,8%.

Łączna kwota rozchodów ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2018 r. wyniosła 204 mln zł i była o 10,6% niższa od poprzedniego roku. W strukturze rozchodów wystąpiły dwie kategorie – spłata kredytów i pożyczek w kwocie 202 mln zł (99,0%) oraz udzielone pożyczki – 2 mln zł (1,0%).

W 2018 r. zagregowany wynik małopolskich miast na prawach powiatu był ujemny, a deficytem budżetowym wynoszącym 374 mln zł rok zamknęły dwa miasta. Ujemny wynik finansowy został sfinansowany przez kredyty i pożyczki w kwocie 357 mln zł (95,4%) oraz wolne środki – 17 mln zł (4,6%).

W kraju deficyt budżetowy miast na prawach powiatu w 2018 r. w kwocie 2266 mln zł został sfinansowany przez kredyty i pożyczki (1749 mln zł – 77,2%), nadwyżkę z lat ubiegłych (6 mln zł – 0,3%) i wolne środki (511 mln zł – 22,5%).

3.6. Zadłużenie miast na prawach powiatu

3.6. Debt of cities with powiat status

Zobowiązania ogółem miast na prawach powiatu województwa małopolskiego w 2018 r. wynosiły 2979 mln zł i wzrosły o 12,2% w relacji do 2017 r.

Tablica 5. Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych

Table 5. Liabilities of cities with powiat status by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	mln zł million PLN		2017=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	2654,0	2978,9	112,2
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	720,0	720,0	100,0
w tym długoterminowe of which long-term	720,0	720,0	100,0
Kredyty i pożyczki Credits and loans	1934,0	2258,9	116,8
w tym długoterminowe of which long-term	1934,0	2258,9	116,8
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,0	0,0	37,1
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,0	0,0	6 razy

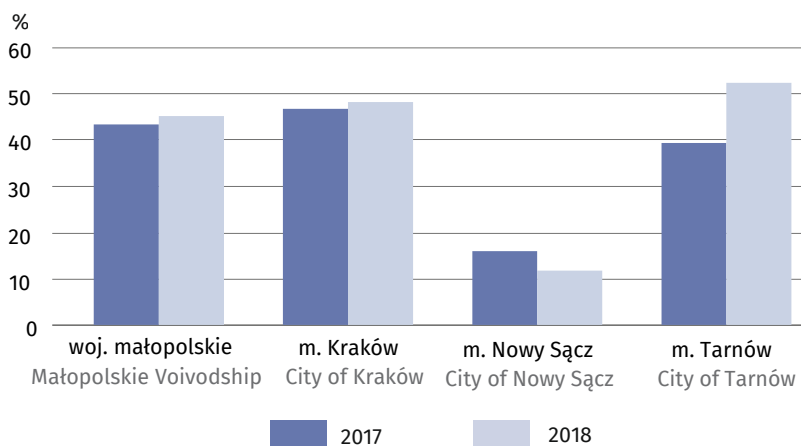
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W strukturze zobowiązań ogółem w 2018 r. kredyty i pożyczki w kwocie 2259 mln zł stanowiły średnio 75,8% i były to wyłącznie kredyty długoterminowe. Wystąpiły w budżetach wszystkich małopolskich miast na prawach powiatu. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) w kwocie 720 mln zł stanowiły 24,2% zobowiązań ogółem i odnotowano je w budżecie Krakowa. Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadła na wymagalne zobowiązania, które wykazano w Krakowie i Tarnowie w łącznej kwocie 10 tys. zł.

W kraju zobowiązania ogółem miast na prawach powiatu w 2018 r. wynosiły 33569 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 3093 mln zł stanowiły 9,2%, kredyty i pożyczki 30439 mln zł – 90,7% (w tym kredyty długoterminowe 90,2%), a wymagalne zobowiązania 37 mln zł – 0,1%.

Wykres 19. Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu

Chart 19. Debt ratio of cities with powiat status

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu w 2018 r. wynosił 45,0% i okazał się wyższy o 1,8 p. proc. w relacji do 2017 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia odnotowano w budżetach Krakowa i Tarnowa, odpowiednio o 1,5 i o 13,0 p. proc., a w Nowym Sączu obniżenie o 4,2 p. proc.

Rozdział 4. Gospodarka finansowa powiatów

Chapter 4. Financial management of powiats

W 2018 r. wzrost dochodów ogółem powiatów przekroczył poziom z poprzedniego roku. Utrzymały się tendencje zmian w strukturze dochodów ogółem według rodzajów – zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył subwencji. Wyższy był również udział środków unijnych w dochodach ogółem. Tempo wzrostu wydatków ogółem powiatów było wyższe niż dochodów. Wyraźnie zwiększyły się wydatki na inwestycje. Różnica w dynamice dochodów i wydatków wpłynęła na zmiany w wyniku finansowym. Zagregowany wynik przyjął postać deficytu budżetowego, podczas gdy w roku poprzednim była to nadwyżka budżetowa.

4.1. Dochody

4.1. Revenue

W 2018 r. w budżetach powiatów województwa małopolskiego zgromadzono dochody ogółem w wysokości 2212 mln zł, czyli o 7,6% wyższe niż przed rokiem, a udział w dochodach powiatów w kraju obniżył się z 8,1% w 2017 r. do 7,9%. W skali kraju dochody ogółem powiatów przekroczyły poziom z 2017 r. o 10,1%. Najwyższy wzrost dochodów ogółem odnotowano w budżecie powiatu brzeskiego (o 17,0%), natomiast poziomu dochodów z 2017 r. nie osiągnęły powiaty: tatrzański, nowotarski i wielicki, przy czym były to spadki odpowiednio o 8,0%, o 4,4% i 1,0%.

Na 1 mieszkańca powiatu w województwie małopolskim z dochodów ogółem powiatów przypadało przeciętnie 909 zł (o 62 zł więcej, niż w 2017 r.). Najwyższą kwotę przypadającą na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie miechowskim (1357 zł), a kwotę przekraczającą 1000 zł odnotowano jeszcze w 7 powiatach (wymienionych według malejących wartości) suskim, bocheńskim, gorlickim, oświęcimskim, olkuskim, limanowskim i proszowickim. Z kolei najniższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w powiecie wielickim (717 zł) oraz kolejny rok w powiatach nowosądeckim (728 zł) i tarnowskim (753 zł).

W kraju w 2018 r. na 1 mieszkańca z dochodów ogółem powiatów przypadało średnio 1083 zł.

W 2018 r. w strukturze dochodów budżetów powiatów według rodzaju, podobnie jak przed rokiem zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a obniżył udział subwencji. Dochody własne stanowiły 37,5%, dotacje – 23,6%, a subwencja 38,9%, wobec odpowiednio: 36,8%, 22,1% i 41,1% w 2017 r.

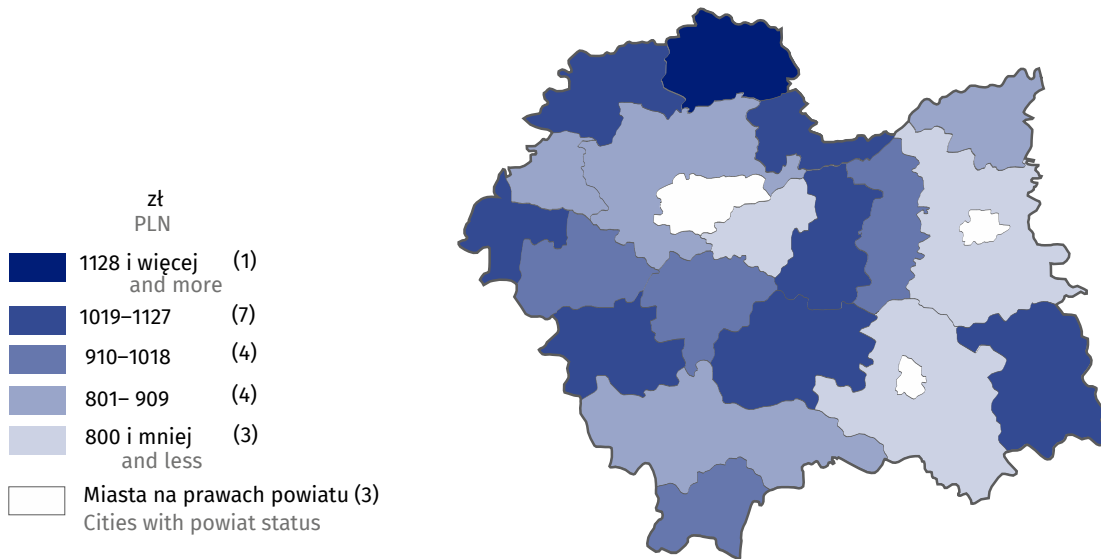
Dochody własne powiatów w 2018 r. wynosiły 829 mln zł, czyli o 72 mln zł więcej (o 9,5%) niż przed rokiem. W kraju dochody własne tej kategorii jednostek zwiększyły się średnio o 11,0%. W 17 powiatach były wyższe niż w 2017 r. (najwyższy wzrost w powiecie suskim – o 19,1%), natomiast niższe niż przed rokiem odnotowano w powiatach tatrzańskim i wielickim.

Zmianę w dochodach własnych spowodowały głównie wyższe niż w 2017 r. (o 71 mln zł) wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych. Do budżetów powiatów wpłynęło z tych tytułów odpowiednio 507 mln zł (PIT) i 18 mln zł (CIT), co stanowiło 63,3% łącznej kwoty dochodów własnych. Wyższe o ponad 9 mln zł były wpływy z tzw. pozostałych dochodów, które w kwocie 290 mln zł, stanowiły 35,0% dochodów własnych.

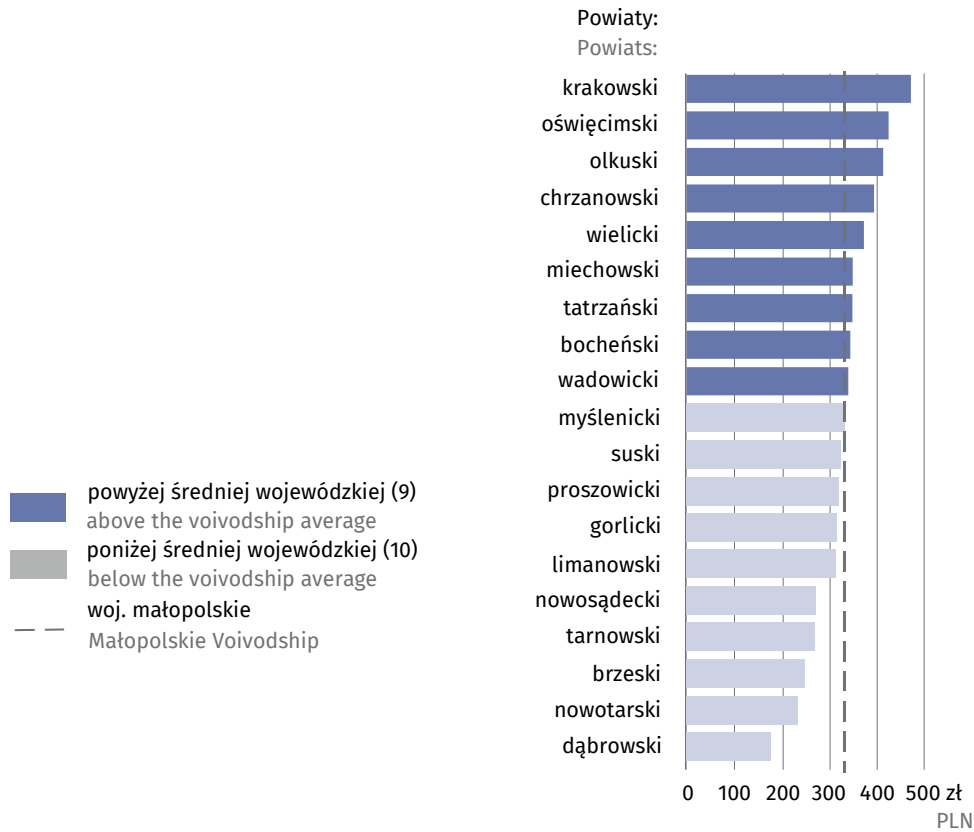
W 2018 r. w województwie małopolskim z dochodów własnych powiatów na 1 mieszkańca przypadało średnio 341 zł (o 29 zł więcej niż w 2017 r.), najwięcej w powiecie krakowskim (476 zł), a najmniej w powiecie dąbrowskim (179 zł).

W kraju w 2018 r. na 1 mieszkańca z dochodów własnych powiatów przypadało średnio 390 zł.

Mapa 8. Dochody ogółem powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Map 8. Total revenue of powiats per capita in 2018

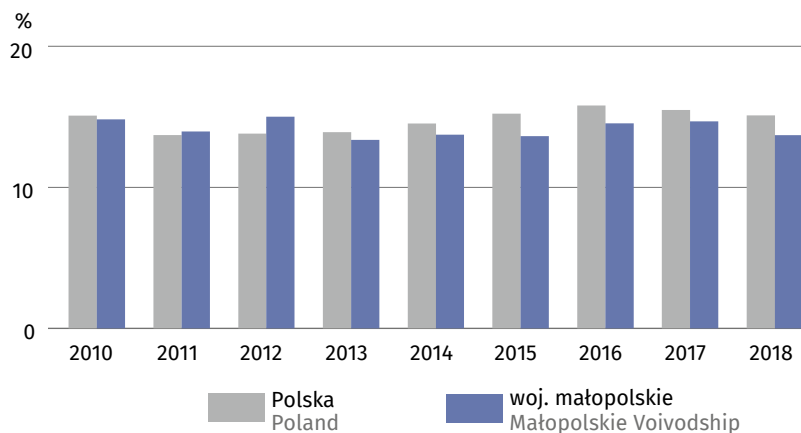
Wykres 20. Dochody własne powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Chart 20. Own revenue of powiats per capita in 2018

Dochody własne stanowią istotny wyznacznik samodzielności finansowej jednostek, a jej wyrazem jest tzw. wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej.

Wykres 21. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów

Chart 21. Rate of profitable financial independence of powiats

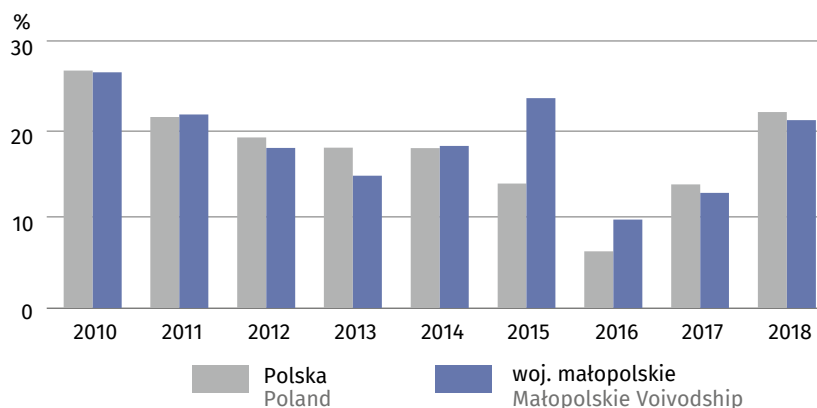
Na przestrzeni lat 2010–2017, jedynie w latach 2011–2012 wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej powiatów województwa małopolskiego przewyższał wskaźnik ustalony dla powiatów ogółem w kraju. W 2018 r. w województwie wynosił 13,8% i był o 1,4 p. proc. niższy od wskaźnika dla powiatów w kraju.

Biorąc pod uwagę graniczne wartości wskaźnika, najwyższą wartość odnotowano w budżecie powiatu krakowskiego (18,4%), a najniższą w budżecie powiatu dąbrowskiego (7,4%).

Dochody ogółem powiatów składały się w znacznej mierze ze środków pochodzących z tzw. transferów zewnętrznych, przekazywanych w postaci dotacji i subwencji. W 2018 r. do powiatów przekazano 522 mln zł dotacji (o 67 mln zł więcej niż w 2017 r.), z czego 411 mln zł stanowiły dotacje celowe, 2 mln zł to dotacje §§ 200 i 620, a 109 mln zł dotacje §§ 205 i 625. Udział dotacji w dochodach ogółem powiatów zwiększył się o 1,5 p. proc. do 23,6%, najwyższy był w powiecie proszowickim (37,1%), a najniższy w powiecie nowotarskim (17,1%). Z ogólnej kwoty 522 mln zł przekazanych dotacji średnio 33,0% skierowano na inwestycje – najczęściej w powiatach bocheńskim i limanowskim (odpowiednio 52,2% i 51,1%). Jednak w większości powiatów dotacje przeznaczone były głównie na finansowanie działalności bieżącej.

Wykres 22. Udział dotacji unijnych^a w dotacjach ogółem powiatów

Chart 22. Share of EU grants^a in total grants of powiats

a Dotacje: §§ 200 i 620, a od 2016 r. łącznie z dotacjami §§ 205 i 625.

a Grants: §§ 200 and 620, and since 2016 including grants §§ 205 and 625.

Kolejnym transferem zewnętrznym, przekazanym dla zrównoważenia budżetów powiatów była subwencja ogólna. W 2018 r. w tej postaci przekazano z budżetu państwa do powiatów 861 mln zł, co stanowiło 38,9% ich łącznych dochodów. Przekazana subwencja w przeważającej mierze wystąpiła jako subwencja oświatowa (672 mln zł – 78,1%), przy czym w powiatach: oświęcimskim, chrzanowskim i olkuskim subwencja oświatowa przekraczała nawet 95% subwencji ogólnej. Na pozostałe części subwencji ogólnej, czyli na część wyrównawczą przypadło 149 mln zł, a na równoważącą 22 mln zł. Uzupelnienie subwencji ogólnej na łączną kwotę 17 mln zł odnotowano również w budżetach wszystkich powiatów, a przekazane środki mieściły się w granicach od 23 tys. zł do 6 mln zł.

4.2. Środki unijne w budżetach powiatów

4.2. European Union funds in budgets of powiats

Do budżetów powiatów województwa małopolskiego w 2018 r. wpłynęło 124 mln zł z tytułu środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 89,8%. Środki te stanowiły 5,6% dochodów ogółem powiatów województwa małopolskiego, wobec 3,2% w 2017 r.

Dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 16 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 12 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 96 mln zł.

Do powiatów, które otrzymały najwięcej środków zaliczono: tarnowski (15 mln zł), nowosądecki (14 mln zł) i olkuski (12 mln zł), natomiast środki w kwocie poniżej 2 mln zł wpłynęły do powiatów proszowickiego i limanowskiego.

w 2018 r. w województwie małopolskim z dochodów powiatów w postaci środków unijnych na 1 mieszkańca przypadło średnio 51 zł. Wartości powyżej średniej odnotowano w 11 powiatach, najwyższe w powiecie olkuskim (103 zł), natomiast najmniej dochodów z tego tytułu (15 zł) przypadło na 1 mieszkańca powiatu limanowskiego.

W kraju w 2018 r. na 1 mieszkańca powiatu z dochodów środków unijnych przypadło 70 zł.

4.3. Wydatki

4.3. Expenditure

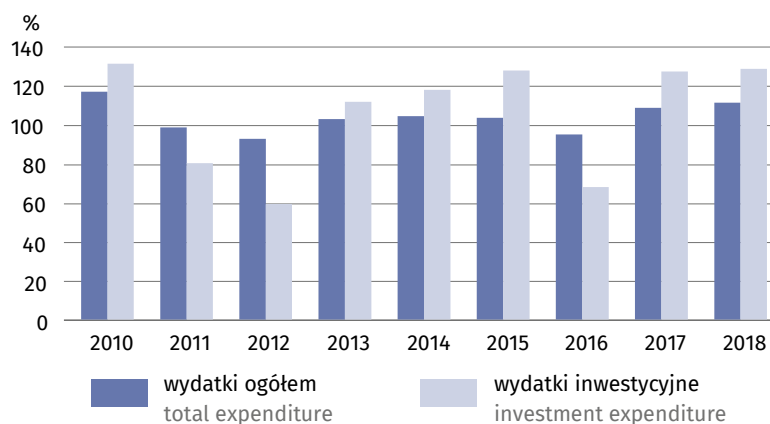
W 2018 r. wydatki ogółem z budżetów powiatów województwa małopolskiego wynosiły 2252 mln zł i były średnio o 10,6% wyższe od poprzedniego roku. Udział w wydatkach powiatów w kraju obniżył się z 8,0% w 2017 r. do 7,9%. Wydatki w budżetach powiatów w kraju rosły szybciej i o 13,0% przekroczyły poziom z 2017 r.

Spośród 19 powiatów w województwie, w 17 wydatki przekroczyły poziom z 2017 r., natomiast w powiatach nowotarskim i tatrzańskim stanowiły odpowiednio 94,9% i 96,5% roku poprzedniego. Wydatki bieżące w kwocie 1802 mln zł stanowiły 80,0% wydatków ogółem. Rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (1082 mln zł), zakup materiałów i usług (367 mln zł) oraz dotacje (178 mln zł), co stanowiło łącznie ponad 72,2% tych wydatków.

Na wydatki majątkowe w 2018 r. przeznaczono 450 mln zł, co oznaczało zaangażowanie 20,0% ogółu wydatków, które prawie w całości zostały skierowane na inwestycje. Zakup akcji i udziałów w spółkach na łączną kwotę 2 mln zł wykazano w budżecie powiatu wielickiego. Najwyższy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w powiatach: bocheńskim, wielickim i brzeskim.

Wykres 23. Dynamika wydatków ogółem i inwestycyjnych budżetów powiatów

Chart 23. Dynamics of total and investment expenditure of powiats budgets

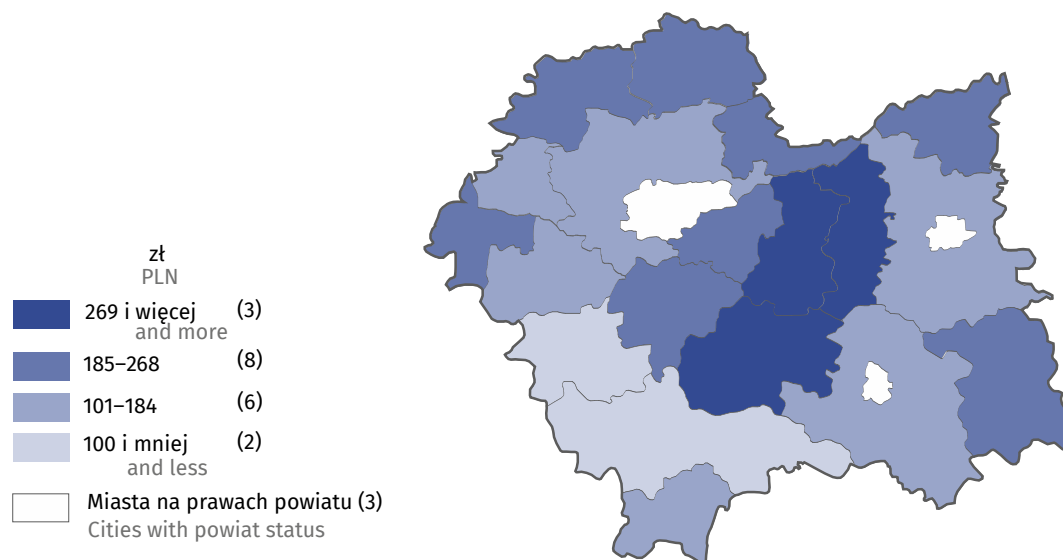

Na 1 mieszkańca w powiatach województwa małopolskiego w 2018 r. z wydatków ogółem przypadło przeciętnie 926 zł (o 86 zł więcej niż w roku poprzednim), z tego na inwestycje – 184 zł (o 40 zł więcej).

W 2018 r. w kraju z wydatków ogółem powiatów na 1 mieszkańca przypadło 1110 zł, w tym na inwestycje – 230 zł.

Mapa 9. Wydatki inwestycyjne powiatów na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 9. Investment expenditure of powiats per capita in 2018

W 2018 r. w wydatkach, w układzie według działów, dominowały: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz wydatki na zadania w ramach pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁸. Tylko w tych wymienionych działach wykorzystano 66,5% wszystkich środków.

Na wydatki w dziale Oświata i wychowanie w 2018 r. powiaty przeznaczyły 684 mln zł (30,4% wydatków ogółem), przy czym w powiecie wadowickim wydatki w tym dziale przekroczyły 40% całego budżetu. Rozdysponowano je głównie na wydatki bieżące – 644 mln zł (m. in. na wynagrodzenia i ich pochodne, zakup materiałów i usług), gdyż wydatki majątkowe w kwocie 40 mln zł stanowiły 5,9%. Utrzymanie szkół zawodowych i liceów

⁸ Działy: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina (Wprowadzony od 01.01.2017 r.; Dz.U. z 2016 r., poz. 1121).

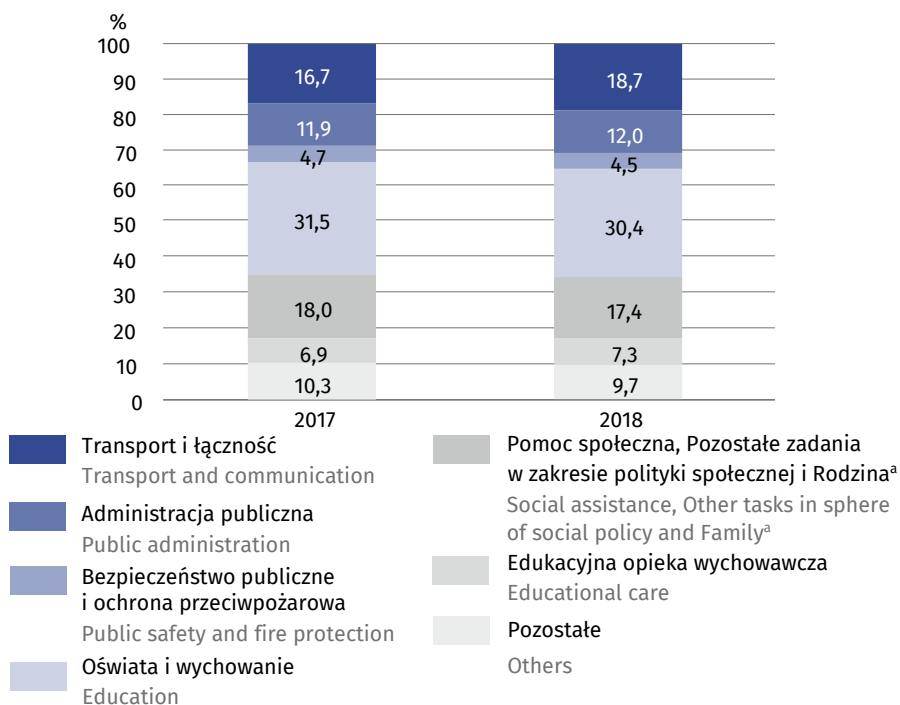
ogólnokształcących pochłonęło 36,7% wszystkich środków działu, a finansowanie placówek specjalnych (szkół podstawowych, gimnazjów szkół zawodowych) – 10,3%.

W dziale Transport i łączność zrealizowano 421 mln zł, co stanowiło 18,7% ogółu wydatków powiatów. Na finansowanie działalności bieżącej przeznaczono 144 mln zł, natomiast na wydatki majątkowe 277 mln zł, które w całości skierowano na inwestycje (budowa i remonty dróg). Zaznaczyć należy, że w dziale tym zrealizowano 61,1% łącznych środków powiatów przeznaczonych na wydatki inwestycyjne. W 14 powiatach tylko w dziale Transport i łączność zrealizowano ponad połowę wydatków na inwestycje ogółem, najwięcej w powiecie miechowskim (89,7%), natomiast najmniej w oświęcimskim (31,6%).

Na zadania w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodzin⁹ przekazano 392 mln zł (17,4% wydatków ogółem), czyli o 25 mln zł więcej niż w 2017 r. W ramach działań finansowano głównie infrastrukturę pomocy społecznej (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze) oraz zadania nałożone na powiaty w zakresie wspierania rodziny i organizacji pieczy zastępczej.

Wykres 24. Struktura wydatków ogółem budżetów powiatów według działów

Chart 24. Structure of total expenditure of powiats budgets by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.

a Introduced since 1st January 2017.

4.4. Wynik finansowy

4.4. Financial result

Zagregowany wynik finansowy powiatów województwa małopolskiego był ujemny i wynosił minus 40 mln zł, podczas gdy przed rokiem była nadwyżka budżetowa w wysokości 19 mln zł. Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 5 powiatach na łączną kwotę 25 mln zł, a deficyt budżetowy w wysokości 65 mln zł został wykazany w 14 powiatach.

⁹ Działy: Pomoc społeczna, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i Rodzina (Wprowadzony od 01.01.2017 r.; Dz.U. z 2016 r., poz. 1121).

Tablica 6. Liczba powiatów według relacji ich wyniku finansowego do dochodów

Table 6. Number of powiats by relation of their financial result to revenue

Wyszczególnienie Specification a-2017 b-2018		Relacja wyniku do dochodów w % Relation of result to revenue in %					
		razem total	5,0 i mniej and less	5,1-10,0	10,1-15,0	15,1-20,0	powyżej 20,0 above
Z nadwyżką budżetową	a	9	6	3	-	-	-
With budget surplus	b	5	4	1	-	-	-
Z deficytem budżetowym	a	10	10	-	-	-	-
With budget deficit	b	14	10	2	2	-	-

Zmianę wyniku finansowego najlepiej przedstawia zestawienie z relacją wyniku finansowego powiatów w odniesieniu do ich dochodów ogółem. W 2018 r. obniżyła się zarówno kwota nadwyżki, jak również liczba powiatów zamykających rok dodatnim wynikiem finansowym. Obniżyła się przeciętna relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem z 0,9% w 2017 r. do minus 1,8%. Spośród 5 powiatów z nadwyżką budżetową tylko powiat krakowski znalazł się w drugim przedziale 5,1%–10,0% według relacji nadwyżki do dochodów ogółem. Natomiast deficyt budżetowy wykazany w 14 powiatach, w 10 nie przekroczył 5% ich dochodów ogółem, stąd też usytuował je w najniższym z prezentowanych przedziałów. Według relacji deficytu budżetowego do dochodów w przedziale 5,1–10,0% znalazły się powiaty brzeski i dąbrowski, a w przedziale 10,1–15,0% powiaty wielicki i bocheński.

4.5. Przychody i rozchody

4.5. Revenues and expenses

W 2018 r. przychody ogółem powiatów województwa małopolskiego wynosiły 262 mln zł (9,8% przychodów JST w województwie) i były o 39,5% wyższe od zgromadzonych w 2017 r. Pochodziły głównie z kredytów i pożyczek oraz ze środków pochodzących z prywatyzacji majątku. Kredyty i pożyczki w kwocie 132 mln zł stanowiły 50,3%, a środki z prywatyzacji majątku 117 mln zł (44,7%).

W 2018 r. zwiększyła się również kwota rozchodów powiatów województwa i wyniosła 84 mln zł (o 6,1% wyższa od kwoty z 2017 r.). W strukturze rozchodów dominowała jedna pozycja – spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 78 mln zł (93,4%). Odnotowano również rozchody w postaci udzielonych pożyczek na kwotę 6 mln zł (6,6%).

Zagregowany wynik powiatów w województwie małopolskim za 2018 r. był ujemny. Deficyt budżetowy wykazany w 14 powiatach na kwotę 65 mln zł został sfinansowany przez kredyty bankowe w kwocie 41 mln zł (62,9%) oraz przez wolne środki w kwocie 24 mln zł (37,1%).

W kraju deficyt budżetowy powiatów w 2018 r. w kwocie 982 mln zł został sfinansowany przez sprzedaż papierów wartościowych (29 mln zł – 3,0%), kredyty i pożyczki (720 mln zł – 73,3%), nadwyżkę z lat ubiegłych (52 mln zł – 5,3%) i wolne środki (181 mln zł – 18,4%).

4.6. Zadłużenie powiatów

4.6. Debt of powiats

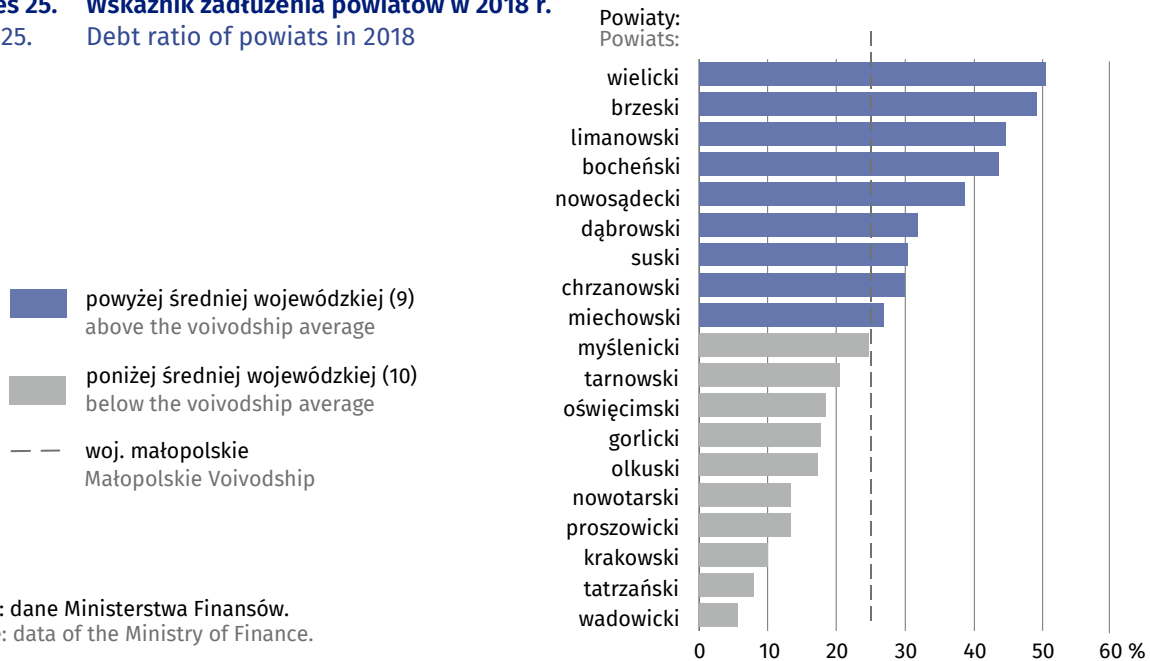
Zobowiązania ogółem powiatów województwa małopolskiego w 2018 r. wynosiły 551 mln zł i były wyższe o 11,0% w porównaniu z 2017 r.

Tablica 7. Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych
Table 7. Liabilities of powiats by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	mln zł million PLN		2017=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	496,4	550,7	111,0
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	-	-	-
w tym długoterminowe of which long-term	-	-	-
Kredyty i pożyczki Credits and loans	496,4	550,6	110,9
w tym długoterminowe of which long-term	495,5	548,8	110,8
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,0	0,2	20 razy
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,0	0,1	14 razy

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
 Source: data of the Ministry of Finance.

Wykres 25. Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2018 r.
Chart 25. Debt ratio of powiats in 2018

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
 Source: data of the Ministry of Finance.

Wskaźnik zadłużenia powiatów w 2018 r. wyniósł 24,9% i był o 0,8 p. proc. wyższy od wskaźnika z 2017 r. Spośród 19-tu powiatów, najwyższa wartość wskaźnika zadłużenia była w powiecie wielickim (50,6%), a najniższa w powiecie wadowickim (5,6%).

Obniżenie wskaźnika odnotowano w budżetach 9 powiatów, największe (o 4,5 p. proc.) w budżecie powiatu nowosądeckiego, natomiast wzrost wskaźnika zadłużenia wystąpił w budżetach 10 powiatów, najwyższy w powiecie wielickim (o 10,8 p. proc.).

Rozdział 5. Gospodarka finansowa województwa

Chapter 5. Financial management in the voivodship

W 2018 r. dochody ogółem województwa przekroczyły poziom poprzedniego roku, ale tempo ich wzrostu było wyraźnie wolniejsze. W strukturze rodzajowej dochodów ogółem zwiększył się udział dochodów własnych, a obniżył udział dotacji i subwencji.

Drugi rok z rzędu tempo wzrostu wydatków ogółem było słabsze niż dochodów, dlatego również rok 2018 budżet województwa zamknął dodatnim wynikiem finansowym.

5.1. Dochody

5.1. Revenue

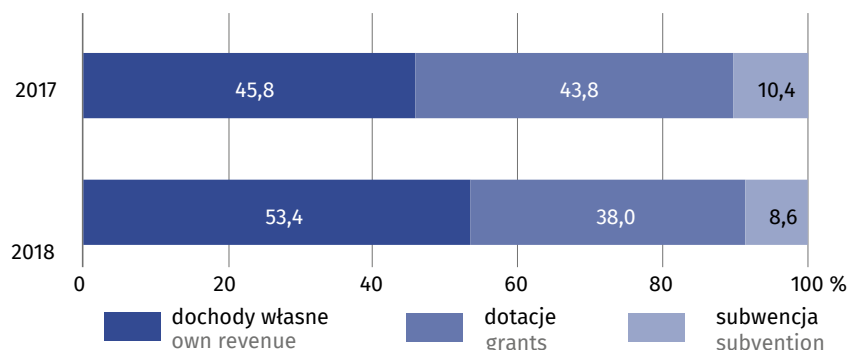
W 2018 r. w budżecie województwa zgromadzono dochody ogółem w kwocie 1367 mln zł, o 2,2% wyższe od poprzedniego roku. Dochody wszystkich województw w kraju zwiększyły się o 14,8%, dlatego udział dochodów małopolskiego województwa w dochodach krajowych obniżył się z 9,1% w 2017 r. do 8,1%.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów ogółem województwa przypadało 402 zł (o 7 zł więcej niż w 2017 r.).

W kraju na 1 mieszkańca z dochodów ogółem województw w 2018 r. przypadało średnio 441 zł.

Wykres 26. Struktura dochodów ogółem budżetu województwa według rodzajów

Chart 26. Structure of total revenue of the voivodship's budget by types

W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2018 r. zmieniła się struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów – zwiększył się udział dochodów własnych z 45,8% w 2017 r. do 53,4% a obniżył udział dotacji z 43,8% do 38,0% i subwencji z 10,4% do 8,6%.

Dochody własne województwa wynosiły 730 mln zł i były o 117 mln zł wyższe niż przed rokiem. Tworzyły je wpływy podatków dochodowych CIT i PIT – 615 mln zł (84,2%), dochody z majątku – 8 mln zł (1,1%) oraz pozostałe dochody – 107 mln zł (14,7%).

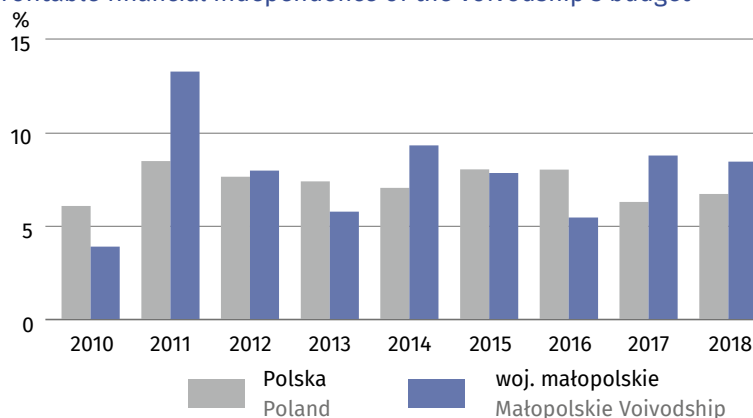
Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2017 r. z dochodów własnych przypadało średnio 215 zł (o 34 zł więcej niż w 2017 r.).

W kraju na 1 mieszkańca z dochodów własnych województw przypadało średnio 235 zł.

Analizę sytuacji finansowej przeprowadza się również w oparciu o wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej. W 2018 r. wskaźnik ten dla budżetu województwa małopolskiego przyjął wartość 8,4% i był wyższy od wskaźnika dla wszystkich województw samorządowych w kraju, który wynosił 6,7%.

Wykres 27. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej budżetu województwa

Chart 27. Rate of profitable financial independence of the voivodship's budget

Istotnym źródłem dochodów województwa w 2018 r. nadal pozostały dotacje. Zasiłyły one budżet w wysokości 519 mln zł (o 68 mln zł mniej niż przed rokiem), z czego 79 mln zł wpłynęło w postaci dotacji celowych, 47 mln zł jako dotacje §§ 200 i 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) oraz 392 mln zł jako dotacje §§ 205 i 625 (dotacje celowe z Perspektywy Finansowej UE 2014–2020).

Kolejnym źródłem dochodów samorządu województwa była subwencja ogólna. W 2018 r. do budżetu województwa w tej postaci wpłynęło 118 mln zł (o 20 mln zł mniej niż przed rokiem). W ramach subwencji część wyrównawcza wynosiła 50 mln zł, oświatowa – 53 mln zł, regionalna – 14 mln zł, a uzupełnienie subwencji ogólnej – 1 mln zł. Wyższe wpływy (o 12 mln zł) odnotowano jedynie w zakresie części regionalnej subwencji.

5.2. Środki unijne w budżecie województwa**5.2. European Union funds in the voivodship's budget**

Drugim po gminach (pod względem otrzymanych środków) beneficjentem środków unijnych wśród jednostek samorządowych województwa małopolskiego w 2018 r. został budżet województwa, do którego wpłynęło 470 mln zł (36,1% ogółu środków unijnych dla jednostek samorządowych w województwie). W relacji do roku poprzedniego wpływy środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych były niższe, dlatego obniżył się ich udział w dochodach ogółem województwa z 41,9% w 2017 r. do 34,4%. Wskaźnik ten nadal przewyższał średni w kraju dla tej kategorii jednostek o 7,5 p. proc.

W budżecie województwa dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 96 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 87 mln zł,
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich – 287 mln zł.

Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego w 2018 r. w budżecie województwa przypadło średnio 138 zł z tytułu dochodów na realizację programów i projektów unijnych.

W kraju w 2018 r. z dochodów środków unijnych w budżetach województw ogółem na 1 mieszkańca przypadło 119 zł.

5.3. Wydatki**5.3. Expenditure**

W 2018 r. wydatki ogółem budżetu województwa małopolskiego wynosiły 1313 mln zł i były o 18 mln zł, czyli o 1,4% wyższe od kwoty z 2017 r. W kraju wydatki ogółem województw zwiększyły się o 15,8%, stąd też udział wydatków województwa małopolskiego w wydatkach krajowych obniżył się z 9,0% w 2017 r. do 7,9%.

Wydatki bieżące wynosiły 851 mln zł, co stanowiło 64,8% wydatków ogółem (przed rokiem 58,0%). W ramach wydatków bieżących 794 mln zł (93,48%) zrealizowano tylko w trzech rodzajach: dotacje, wynagrodzenia i ich pochodne oraz zakup materiałów i usług, na które skierowano odpowiednio: 411 mln zł, 236 mln zł i 147 mln zł. Na wydatki majątkowe przeznaczono 462 mln zł, tj. 35,2% ogółu wydatków a środki prawie w całości skierowano na cele inwestycyjne, głównie w zakresie działu Transport i łączność.

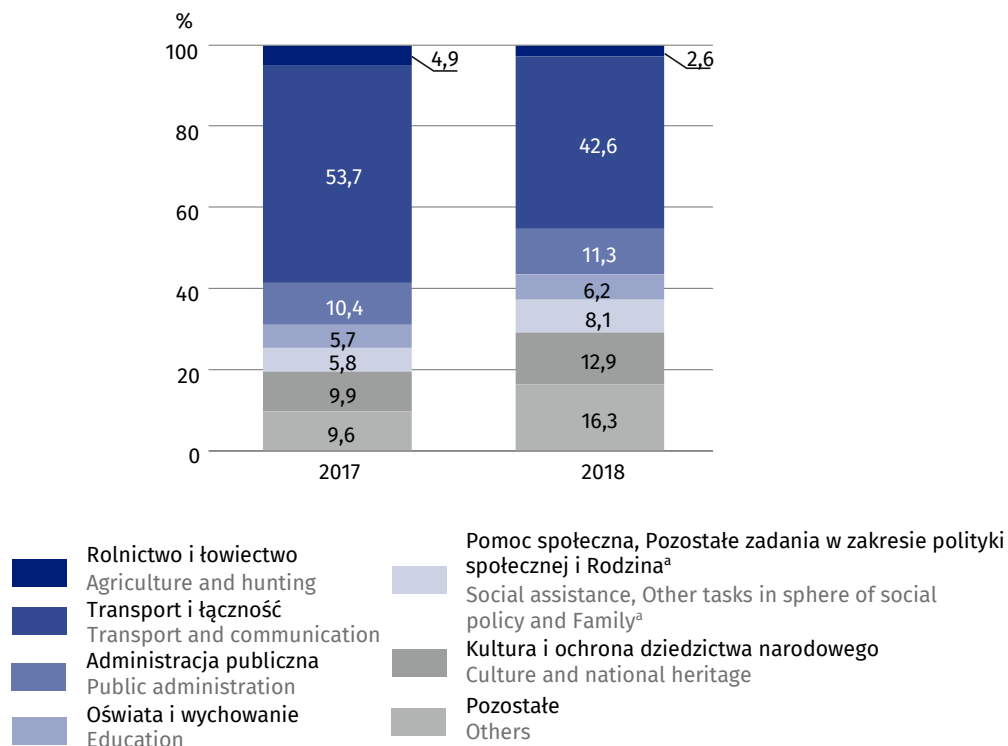
W 2018 r. z wydatków ogółem budżetu województwa na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 387 zł (o 5 zł więcej niż w 2017 r.), w tym na inwestycje – 134 zł (o 26 zł mniej).

W kraju w 2018 r. z wydatków ogółem województw na 1 mieszkańca przypadało średnio 432 zł, z czego na inwestycje – 146 zł.

Struktura wydatków województwa według działów w 2018 r. nieznacznie różniła się od 2017 r. Nadal dominowały wydatki zrealizowane w trzech działach: Transport i łączność, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz Administracja publiczna, na które rozdysponowano łącznie 66,8% ogółu wydatków.

Wykres 28. Struktura wydatków budżetu województwa według działów

Chart 28. Structure of expenditure of the voivodship's budget by divisions

a Wprowadzony od 1 stycznia 2017 r.
a Introduced since 1st January 2017.

5.4. Wynik finansowy

5.4. Financial result

Rok 2018 budżet województwa zakończył dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 54 mln zł. W kraju zagregowany wynik budżetów województw ogółem również był dodatni (371 mln zł), przy czym ujemny wynik finansowy w kwocie minus 343 mln zł wystąpił w 9 województwach, najwyższy w podlaskim. W grupie województw wykazujących nadwyżkę budżetową, najwyższe wartości wystąpiły w województwie mazowieckim.

W kraju deficyt budżetowy województw w 2018 r. w kwocie 343 mln zł został sfinansowany przez kredyty i pożyczki (172 mln zł – 50,2%), nadwyżkę z lat ubiegłych (64 mln zł – 18,7%) i wolne środki (107 mln zł – 31,1%).

5.5. Przychody i rozchody

5.5. Revenues and expenses

W 2018 r. w budżecie województwa małopolskiego w porównaniu z 2017 r. nastąpił spadek zarówno przychodów jak i rozchodów ogółem. Przychody ogółem wynosiły 159 mln zł (6,0% łącznych przychodów JST w województwie) i były o 19,8% niższe od środków zgromadzonych w 2017 r. Kredyty i pożyczki w kwocie 96 mln zł stanowiły 60,2%, a środki z prywatyzacji majątku – 63 mln zł (39,8%). Z kolei łączna kwota rozchodów ogółem budżetu województwa wynosiła 128 mln zł i była o 27,8% niższa od poprzedniego roku. W strukturze rozchodów spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 123 mln zł stanowiły 96,1%, a pożyczki udzielone – 5 mln zł (3,9%).

5.6. Zadłużenie województwa

5.6. Debt of the voivodship

Zobowiązania ogółem budżetu województwa w 2018 r. wynosiły 415 mln zł i były o 4,7% niższe niż w 2017 r. Wystąpiły w postaci długoterminowych kredytów i pożyczek 330 mln zł (79,5%) oraz papierów wartościowych w kwocie 85 mln zł (20,5%).

Tablica 8. Zobowiązania budżetu województwa według tytułów dłużnych

Table 8. Liabilities of the voivodship's budget by types of debt

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	
	mln zł million PLN		2017=100
Zobowiązania ogółem Total liabilities	435,4	415,0	95,3
W tym: Of which:			
Papiery wartościowe Securities	30,0	85,0	283,3
w tym długoterminowe of which long-term	30,0	85,0	283,3
Kredyty i pożyczki Credits and loans	405,4	330,0	81,4
w tym długoterminowe of which long-term	405,4	330,0	81,4
Wymagalne zobowiązania Chargable liabilities	0,0	0,0	553,6
w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	0,0	0,0	x

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of the Ministry of Finance.

W kraju zobowiązania ogółem budżetów województw w 2018 r. wynosiły 5984 mln zł. W strukturze zobowiązań papiery wartościowe w kwocie 231 mln zł stanowiły 3,9%, kredyty i pożyczki (wyłącznie długoterminowe) 5751 mln zł – 96,1%, a wymagalne zobowiązania 2 mln zł – 0,0%.

Wskaźnik zadłużenia budżetu województwa w 2018 r. wyniósł 30,4% i był niższy o 2,1 p. proc. w odniesieniu do 2017 r. W kraju zadłużenie wykazano w budżetach wszystkich województw, a wskaźnik zadłużenia przyjął wartość 35,3% (41,2% w 2017 r.).

UWAGI METODOLOGICZNE

I. **Podstawę prawną** gospodarki finansowej jednostek samorządowych w latach 2005–2018 stanowią:

- do 2009 r. – ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2003 Nr 15 poz. 148 z późniejszymi zmianami),
- od 2010 r. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2077) oraz przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1241) z późniejszymi zmianami.

Ponadto obowiązywały:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 994),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 995),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 913),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1530).

Dane o dochodach i wydatkach budżetowych prezentowane w tablicach opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów i wydatków obowiązującą na mocy kolejnych rozporządzeń Ministra Finansów wydanych dla lat 2010–2018.

W tablicach publikacyjnych dotyczących dochodów i wydatków gmin, dane podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

II. **Objaśnienia podstawowych pojęć**

Na **dochody gmin** składają się:

1) dochody własne:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze gminy,
- wpływy z podatków i opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych,
- wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
- dochody z majątku gminy, np. dochody z najmu i dzierżawy,
- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.

2) dotacje

- celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),

3) subwencja ogólna dla gmin, składająca się z części:

- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, dokształcanie i odprawy nauczycieli,
- wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin,
- równoważącej, przyznawanej gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe),

- rekompensującej dochody utracone przez gminy w związku z:
 - częściową likwidacją podatku od środków transportowych,
 - ustawowymi ulgami i zwolnieniami w niektórych podatkach,
 - obniżeniem opłaty eksploatacyjnej,
- uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów gmin, w szczególności na zadania związane z pomocą społeczną oraz na wyrównanie różnic w dochodach gmin po zmianie systemu finansowania zadań.

Na dochody **powiatów** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze powiatu,
 - dochody z majątku powiatu, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty.
- 2) dotacje
 - celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla powiatów składająca się z części:
 - oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty), doksztalcanie i odprawy nauczycieli,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów powiatów,
 - równoważącej, przyznawanej na uzupełnienie dochodów w związku z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej oraz różnicowaniem sieci dróg powiatowych,
 - uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów powiatów, w szczególności na zadania związane z finansowaniem inwestycji rozpoczętych przed dniem 1 stycznia 1999 r. na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich, a także na dofinansowanie rzecznych przepraw promowych.

Na dochody **miast na prawach powiatu** składają się dochody części gminnej i dochody części powiatowej (opisane wyżej), ponieważ miasta na prawach powiatu realizują zarówno zadania gminne jak i powiatowe.

Na dochody **województw** składają się:

- 1) dochody własne:
 - udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa oraz z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze województwa,
 - dochody z majątku województw, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty,

- 2) dotacje
- celowe:
 - z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
 - otrzymane z funduszy celowych,
 - przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013, §§ 205 i 625 w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020),
- 3) subwencja ogólna dla województw składająca się z części:
- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek dokształcania i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych,
 - wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów województw,
 - regionalnej, przyznawanej na wyrównanie różnic w dochodach poszczególnych województw, wynikających z różnego potencjału gospodarczego, gęstości zaludnienia.

Na **wydatki** jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) wydatki bieżące:
- dotacje, w tym dla samorządowych zakładów budżetowych,
 - świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - wynagrodzenia,
 - pochodne od wynagrodzeń, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
 - wydatki na obsługę długu publicznego,
 - wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji,
 - pozostałe, w tym zakup materiałów i usług,
- 2) wydatki majątkowe:
- inwestycje i zakupy inwestycyjne,
 - zakup i objęcie akcji i udziałów,
 - wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Nadwyżka / deficyt jest to odpowiednio: dodatnia lub ujemna różnica między dochodami a wydatkami.

Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego **może być sfinansowany** przychodami pochodzącymi ze:

- sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- kredytów,
- pożyczek,
- prywatyzacji majątku jednostki samorządu terytorialnego,
- nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych,
- wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wskaźnik zadłużenia – na potrzeby niniejszej publikacji użyte określenie oznacza relację zobowiązań ogółem do dochodów ogółem.

Na **dochody z budżetu środków europejskich** składają się:

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rybackiego,
- niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA): Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2015, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2015, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
- środki na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

W jednostkach samorządu terytorialnego wyróżnia się **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych i z dotacji otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Działalność tych zakładów (zgodnie z ustawą

z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) została ograniczona do sfery użyteczności publicznej – mogą funkcjonować głównie w zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, lokalnego transportu zbiorowego, pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych.

III. Do prezentacji danych w publikacji został zastosowany System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych (KTS), to przyjęty na potrzeby baz danych i systemów informatycznych statystyki publicznej jednolity wykaz kodów i nazw jednostek zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa oraz jednostek terytorialnych do celów statystycznych (klasyfikacja NUTS). System KTS wprowadzony został Zarządzeniem wewnętrznym nr 22 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych. Zastępuje on, na potrzeby statystyki publicznej Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), zniesioną z dniem 1 stycznia 2018. System KTS został opracowany na podstawie krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju (TERYT) oraz stosowanej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NUTS ma zastosowanie w procesie zbierania, opracowania i rozpowszechniania na obszarze Unii Europejskiej porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych. Klasyfikacja NUTS służy również kształtowaniu regionalnych polityk krajów Unii Europejskiej i jest niezbędna do przeprowadzania analiz stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego regionów. System Kodowania Jednostek Terytorialnych i Statystycznych (KTS) dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na siedmiu poziomach.

Poziomy terytorialne systemu KTS obejmują:

- Poziom KTS 0 – Polska,
- Poziom KTS 1 – Makroregiony (czyli jednostki NUTS 1),
- Poziom KTS 2 – Województwa,
- Poziom KTS 3 – Regiony (czyli jednostki NUTS 2),
- Poziom KTS 4 – Podregiony (czyli jednostki NUTS 3),
- Poziom KTS 5 – Powiaty (wraz z miastami na prawach powiatu – analogicznie jak w Rejestrze TERYT),
- Poziom KTS 6 – Gminy (wraz z częściami miejskimi gmin miejsko-wiejskich, częściami wiejskimi gmin miejsko-wiejskich, dzielnicami Warszawy, delegaturami Krakowa, Łodzi, Poznania i Wrocławia – analogicznie jak w Rejestrze TERYT).

Informacje o Rewizji NUTS 2016 obowiązującej od 1 stycznia 2018 r. dostępne są na stronie <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>.

- IV. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI.
- V. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
- VI. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.
- VII. Mediana czyli wartość środkowa to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji.
- VIII. Dane dotyczące dochodów własnych w latach 2000–2005 różnią się od prezentowanych wcześniej, gdyż zostały powiększone o środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych, które stanowiły odrębną pozycję budżetową.
- IX. W legendach map cyfry w nawiasach oznaczają liczbę powiatów i gmin.
- X. Lokaty gmin województwa małopolskiego wyliczono według stanu na 31 XII 2018 r. według 19 powiatów, spośród 179 gmin w województwie i spośród 2412 gmin w kraju. Lokaty powiatów i miast na prawach powiatu ustalono według 22 jednostek w województwie i 380 w kraju.

Methodological notes

- I. **The legal basis** for the financial management of local government units in 2005-2018 was:
- until 2009 – the Act of 26th November 1998 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2003, No. 15, item 148, with later amendments),
 - until 2010 – the Act of 27th August 2009 on Public Finance (unified text, Journal of Laws 2017, item 2077) and provisions introducing the Act on Public Finance (Journal of Laws of 2009, No. 157, item 1241) with later amendments.

Furthermore, the following applies:

- the Act of 8th March 1990 on gmina local government (unified text, Journal of Laws 2018, item 994),
- the Act of 5th June 1998 on powiat local government (unified text, Journal of Laws 2018, item 995),
- the Act of 5th June 1998 on voivodship local government (unified text, Journal of Laws 2018, item 913),
- the Act of 13th November 2003 on revenue of local government units (unified text, Journal of Laws 2018, item 1530).

Data on budget revenue and expenditure presented in tables have been compiled in accordance with the detailed classification of revenue and expenditure in force under subsequent decrees of the Minister of Finance issued for the years 2010–2018.

In the publication tables on revenue and expenditure of gminas, data are given excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. Explanations of basic concepts

Gmina revenue consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of gmina and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of gmina,
 - receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, i.e. agricultural tax, forest tax, tax on real estate, tax on means of transport, business tax of natural persons, inheritance and donation tax, tax on civil law transactions,
 - receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. fiscal law, exploitation law, market law,
 - revenue from gmina property, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, administrative fees, local fees, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies, realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for gminas comprising:
 - educational part, including the maintenance of public primary and lower secondary schools, teacher training and admission,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of gminas,
 - balancing part, granted to gminas in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance (e.g. housing allowances),
 - compensating income lost by gminas in connection with:
 - partial liquidation of tax on means of transport,

- statutory concessions and exemptions in certain taxes,
- reduction of the operating fee,
- supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenue of gminas, in particular for tasks related to social assistance and to compensate differences in revenue of gminas after changing the system of financing tasks.

Powiat revenue consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting income of the state budget, in the form of income tax on natural persons from taxpayers of this tax residing in the powiat area and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the powiat area,
 - revenue from powiat property, e.g. income from renting and leasing,
 - receipts from fees constituting powiat income paid on the basis of separate regulations,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees.
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government units,
 - realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),
- 3) general subvention for powiats comprising:
 - educational part, including the maintenance of public secondary schools, special education and facilities for the 24 hour stay of students (dormitories, boarding schools), further education and training for teachers,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of powiats,
 - balancing part, granted in connection with the transfer of additional tasks in the field of social assistance and diversification of the powiat road network,
 - supplementing the general subvention, which was intended to supplement revenue of powiats, in particular for tasks related to the financing of investments started before 1st January 1999 on powiat and voivodship public roads, as well as for additional financing of river ferry crossings.

Revenue of **cities with powiat status** consists of revenue of the gmina part and revenue of the powiat part (described above), since cities with powiat status perform both gmina and powiat tasks.

Revenue of **voivodships** consists of:

- 1) own revenue:
 - shares in taxes constituting the state budget income, in the form of income tax receipts from natural persons from taxpayers of this tax living in the area of a voivodship and from income tax on legal persons from taxpayers of this tax having their registered office in the area of a voivodship,
 - revenue from voivodship property, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenue, e.g. funds for additional financing of own tasks obtained from non-budgetary sources, interests on funds accumulated on bank accounts, interests for late payment of fees,
- 2) grants
 - targeted:
 - from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, ones realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - realized on the basis of agreements with local government units,
 - received from appropriated funds,
 - provided under programmes financed from European funds and other foreign funds that are not returnable and payments from the European funds budget (paragraphs 200 and 620 under the EU

Financial Perspective 2007–2013, paragraphs 205 and 625 under the EU Financial Perspective 2014–2020),

- 3) general subvention for voivodships comprising:
- educational part, including the maintenance of public secondary and special schools at a regional or provincial level, methodological centres, teacher training colleges, teacher education and improvement centres, public libraries,
 - equalisation part, financing benefits from social assistance and reducing disproportions in the income level of voivodships,
 - regional part, granted to compensate differences in revenue of individual voivodships, resulting from different economic potential, population density.

Expenditure of local government units consist of:

- 1) current expenditure:
- grants, including for local government budgetary establishments,
 - benefits for natural persons,
 - wages and salaries,
 - derivatives from wages and salaries, including contributions to social security and the Labour Fund,
 - expenditure on public debt servicing,
 - expenses for granting endorsements and guarantees,
 - other, including the purchase of materials and services,
- 2) property expenditure:
- investments and investment purchases,
 - purchase and acquisition of shares,
 - contribution to commercial law companies.

Surplus / deficit is respectively: positive or negative difference between revenue and expenditure.

The budget deficit of a local government unit **can be financed** with revenue from:

- the sale of securities issued by a local government unit,
- credits,
- loans,
- privatization of the property of the local government unit,
- surplus of the budget of the local government unit from previous years,
- free funds as cash surplus on the current account of the budget of a local government unit, resulting from settlements of issued securities, credits and loans from previous years.

Debt ratio – for the purposes of this publication, the term used means the ratio of total liabilities to total revenue.

The European funds budget revenue comprise:

- resources from the structural funds, Cohesion Fund and European Fisheries Fund,
- non-refundable funds from the aid granted by Member States of the European Free Trade Association, (EFTA); Norwegian Financial Mechanism 2009–2015, Financial Mechanism of the European Economic Area 2009–2015; the Swiss–Polish Cooperation Programme,
- measures for the implementation of the Common Agricultural Policy.

Among local government units **local government budgetary establishments** are distinguished, which carry out separate tasks for a fee and cover costs of their operations from their own revenue and from subventions received from the budgets of local government units. The activity of these establishments (in accordance with the Law on Public Finance, dated 27th August 2009) has been limited to the sphere of public utilities – they can operate mainly in the fields of housing and municipal economy, local public transport, social assistance, professional and social reintegration, as well as occupational and social rehabilitation of disabled persons, physical culture and sports, including the maintenance of recreational areas and sports equipment.

- III. For the presentation of data in the publication, the Coding System for Territorial and Statistical Units (KTS) was used, it is a uniform list of codes and names of units of the basic three-stage territorial division of the state and territorial units for statistical purposes adopted for the needs of databases and information systems of public statistics (NUTS classification). The KTS system was introduced by Internal Order No. 22 of the President of the Central Statistical Office of 24th August 2017 regarding the introduction of the Coding System for Territorial and Statistical Units. It replaces, for the purposes of official statistics, the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), abolished on 1st January 2018. The KTS system was developed on the basis of the national register of the official territorial division of the country (TERYT) and the Classification of Territorial Units for Statistical Purposes used in the European Union (NUTS). The NUTS Classification of Territorial Units for Statistical Purposes is used in the process of collecting, developing and disseminating comparable data for specific regional statistics in the European Union. The NUTS classification also serves to shape regional policies of European Union countries and is necessary to analyse the degree of socio-economic development of regions. The Coding System for Territorial and Statistical Units (KTS) divides Poland into territorial, hierarchically related units on seven levels.

The territorial levels of the KTS system include:

- Level KTS 0 – Poland,
- Level KTS 1 – Macroregions (i.e. NUTS 1 units),
- Level KTS 2 – Voivodships,
- Level KTS 3 – Regions (i.e. NUTS 2 units),
- Level KTS 4 – Subregiony (i.e. NUTS 3 units),
- Level KTS 5 – Powiats (together with cities with powiat status – similarly to the TERYT Register),
- Level KTS 6 – Gminas (together with urban parts of urban-rural gminas, rural parts of urban-rural gminas, districts of Warszawa, delegations of Kraków, Łódź, Poznań and Wrocław – similarly to the TERYT Register).

Information about the NUTS 2016 Revision in force from 1st January 2018 is available at <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/klasyfikacja-nuts-w-polsce/>

- IV. When computing data per capita describing the size of the phenomenon during the year, the population as of 30th June was adopted.
- V. Relative numbers (indices, percentages) are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.
- VI. Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components may differ from the amount given in the item "total".
- VII. The median or middle value is the value of the feature in an ordered series, above and below which there is the same number of observations.
- VIII. Data on own revenue in the years 2000–2005 differ from those presented earlier, as they were increased by funds for financing own tasks from non-budgetary sources, which constituted a separate budget item.
- IX. In map legends, numbers in parentheses indicate the number of powiats and gminas.
- X. Positions of gminas of Małopolskie Voivodship were calculated as of 31st December 2018 according to 19 powiats, out of 179 gminas in the voivodship and out of 2412 gminas in the country. Positions of powiats and cities with powiat status were determined according to 22 units in the voivodship and 380 in the country.